

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการ
เจรจากำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา:
แนวทางดำเนินการ

จัดทำโดย นางสาววารุณี ปั่นกระจำง
รหัส ๕๐๒๒

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ ปี ๒๕๕๖
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับ
การเจรจากำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา:
แนวทางดำเนินการ

จัดทำโดย นางสาววารุณี ปั่นกระจำง
รหัส ๕๐๒๒

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๕ ปี ๒๕๕๖
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ

(เอกอัครราชทูต เพ็ญศักดิ์ ชลารักษ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมภพ มานะรังสรรค์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรทัย ก๊กผล)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การให้ข้อมูลและรับฟังความเห็นของประชาชน เป็นหลักการสำคัญที่รัฐต้องดำเนินการในการเจรจากำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย - กัมพูชา ไม่เพียงเพราะเป็นเงื่อนไขตามมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่เป็นการดำเนินการที่จำเป็นเพื่อสร้างความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินการของรัฐบาล ปรับทัศนคติ และลดแรงเสียดทานให้รัฐบาลสามารถขับเคลื่อนการเจรจาให้บรรลุผลในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย ทั้งในเรื่องเขตแดนและในเรื่องการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไทย-กัมพูชา

การดำเนินการต่างๆ ที่กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการอยู่แล้วในการให้ข้อมูลและรับฟังความเห็นจากฝ่ายต่างๆ เป็นการดำเนินการที่ดีที่ควรได้รับการปรับปรุงให้มากและกว้างขวางขึ้น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสถานการณ์ของการสื่อสารในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งปริมาณของสื่อและข่าวสารที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ประสิทธิภาพและความรวดเร็วของช่องทางสื่อสาร on-line และ social network ที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารเผยแพร่และส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านบวกและด้านลบได้อย่างรวดเร็วและในวงกว้าง ทั้งต้องสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ถูกทำให้ซับซ้อนยิ่งขึ้นจากข่าวสารที่ไม่ถูกต้องอันเป็นผลจากการทำให้ประเด็นการเจรจาเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา ให้เป็นประเด็นการเมือง ด้วยกระแสชาตินิยม และกระแสต่อต้านการแสวงประโยชน์ในทรัพยากรในทะเล และการขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยในเวลาเดียวกันต้องระมัดระวังข้อมูลส่วนที่หากเผยแพร่ออกไปจะกระทบผลประโยชน์ในการเจรจาของไทยด้วย

จากประสบการณ์ปฏิบัติงานในเรื่องนี้ ผู้เขียนตระหนักดีว่า การชี้แจงให้ความกระจ่างต่อประเด็นข้อสงสัยของฝ่ายต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินการเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายเนื่องจากขึ้นอยู่กับเงื่อนไขจากทั้งฝ่ายผู้ส่งสาร ผู้รับสาร และตัวแปรภายนอก แต่ก็ปรารถนาจะแสวงหาหนทางเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารในเรื่องนี้ ด้วยการศึกษาแนวคิดด้านการสื่อสาร สัมภาษณ์คณาจารย์ในภาควิชาการสาขานิติศาสตร์และวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้บริหารในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การระหว่างประเทศบางแห่ง เพื่ออาศัยมุมมองจากภายนอกและประสบการณ์ขององค์กรอื่นในการสื่อสารกับประชาชนในประเด็นอ่อนไหวขององค์กร เป็นแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมของการศึกษานี้ นอกเหนือไปจากความรู้กฎหมายระหว่างประเทศและการบริหารจัดการ การสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการเจรจาเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา จำเป็นต้องได้รับปรัชญาศาสตร์ กลยุทธ์ และแผนงานเพื่อสามารถสื่อสารได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ ของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนบทเรียนและข้อสังเกตจากผลการศึกษา นี้ เพื่อบรรลุเป้าหมายให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอสำหรับประกอบการพิจารณามีส่วนร่วม และให้ภาครัฐได้รับข้อคิดเห็นจากประชาชน อันเป็นข้อคิดเห็นที่วางอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอและเป็นประโยชน์สำหรับการเจรจาเขตทางทะเลไทย-กัมพูชา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศไทยได้อย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

รายงานฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยคำชี้แนะจากคณาจารย์ที่ปรึกษาประกอบด้วยเอกอัครราชทูตเพ็ญศักดิ์ ชลารักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สมภพ มานะรังสรรค์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรทัย ก๊กผล และด้วยการสนับสนุนจากบุคลากรสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขานิเทศศาสตร์และวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนประกอบด้วย ผศ.ดร. ดวงมลชาติประเสริฐ คณบดี คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช คณบดี คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ ดร.สุดารัตน์ ดิษยวรรธนะ จันทราวัดานกุล คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ที่ได้กรุณาสละเวลาจากงานบริหารให้ผู้เขียนเข้าพบสัมภาษณ์และให้ข้อคิดเห็น มุมมอง ข้อเสนอแนะที่ภาควิชาการมีต่อการสื่อสารของภาครัฐกับประชาชนเกี่ยวกับการเจรจาแบ่งเขตทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชา รวมทั้งข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่งสำหรับการศึกษาครั้งนี้ และขอขอบคุณบุคลากรสถาบันการศึกษาดังกล่าวที่ได้ช่วยถ่ายทอดความประสงค์และภารกิจนี้ของผู้เขียนไปยังคณาจารย์ ทำให้การสัมภาษณ์เป็นจริงได้ตามความตั้งใจของผู้เขียน

ขอขอบพระคุณผู้บริหารในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การระหว่างประเทศ ๓ แห่งประกอบด้วยคุณสมหญิง สุนทรวงษ์ ผู้ประสานงานโครงการประเทศไทย ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชน แห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (RECOFTC : The Center for People and Forests) ว่าที่พันตรีอนุชาต ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายสิ่งแวดล้อมโครงการ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และผู้ไม่ประสงค์ให้ระบุนามจากองค์กรภาคเอกชน ที่ได้กรุณาสละเวลาจากภารกิจของท่านให้การสนับสนุนอย่างดียิ่งแก่ผู้เขียน ให้ข้อคิดเห็นและมุมมองจากประสบการณ์ตรงของท่านที่มีในเรื่องการสื่อสารระหว่างภาครัฐและประชาชน และระหว่างภาคเอกชนกับประชาชน ในประเด็นอันไหวขององค์กรของท่านเพื่อนำพาภารกิจให้บรรลุเป้าหมายโดยประชาชนมีส่วนร่วม ประกอบความพยายามของผู้เขียนในการแสวงหาหนทางเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารในภารกิจองค์กรของผู้เขียน

ขอขอบคุณนายตามพ์ บุญธรรม ผู้อำนวยการกองเขตแดน นางสาววิลาวรรณ มังคละธนะกุล ผู้อำนวยการกองกฎหมาย นายทรงชัย ชัยปฎิยุทธ นักการทูตชำนาญการ กองเขตแดน นางสาวอรุณี ธีรตั้งเสถียร นักการทูตปฏิบัติการ กองกฎหมาย และเจ้าหน้าที่กองกฎหมายทุกท่าน ที่ได้ให้การสนับสนุนผู้เขียนเข้าสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการเรื่องนี้ในช่วงเวลาก่อนและหลังผู้เขียนปฏิบัติงานในฐานะผู้อำนวยการกองกฎหมาย

ท้ายนี้ ขอขอบคุณผู้ร่วมเข้ารับการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ ๕ ประจำปี ๒๕๕๖ นางสาวดารุณี ธรรมโพธิ์ดล นายรวิ ประจวบเหมาะ และนางรุ่งนภา พัฒนวิบูลย์ ที่ได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มใจและเต็มที่เมื่อทราบถึงความตั้งใจของผู้เขียนที่ประสงค์ศึกษาประสบการณ์ขององค์กรอื่นๆ ประกอบการศึกษาครั้งนี้ โดยกรุณาประสานงานกับผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การระหว่างประเทศ ๓ แห่งข้างต้น ทำให้ผู้เขียนได้รับความร่วมมือจากบุคคลดังกล่าวอย่างยิ่ง

วารุณี ปันกระจำง

สิงหาคม ๒๕๕๖

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง	
กิตติกรรมประกาศ	จ	
สารบัญ	ฉ	
บทที่ ๑ บทนำ	๑	
๑.๑ ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	๑	
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๒	
๑.๓ ขอบเขตและเนื้อหาของการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	๒	
๑.๔ ประโยชน์ของการศึกษา	๓	
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๔	
๒.๑ แนวคิดทฤษฎี	๔	
๒.๒ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๑๓	
๒.๓ สรุปกรอบแนวคิด	๑๗	
บทที่ ๓ ผลการศึกษา	๑๙	
๓.๑ การสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการเจรจาแบ่งเขตทางทะเล ไทย- กัมพูชา ที่ได้ดำเนินการในช่วงที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน	๑๙	
๓.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมในบทที่ ๒ ปรับ ใช้กับการสื่อสารเกี่ยวกับการเจรจากำหนดเขตทางทะเล ไทย- กัมพูชา	๒๒	
บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๓๔	
๔.๑ สรุปผลการศึกษา	๓๔	
๔.๒ ข้อเสนอแนะ	๓๕	
บรรณานุกรม	๓๗	
ภาคผนวก	บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่ง ราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับ ซ้อนกัน	๓๙
ประวัติผู้เขียน	๔๑	

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

การเจรจាកำหนดขอบเขตทางทะเลระหว่าง ไทย-กัมพูชา เพื่อแก้ไขปัญหาเขตทางทะเลในพื้นที่ที่ทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิทับซ้อนกันในอ่าวไทย ให้มีเขตทางทะเลที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝ่าย อันจะช่วยป้องกันและลดความขัดแย้งระหว่างสองประเทศ เป็นประเด็นยุทธศาสตร์ภายใต้นโยบายการต่างประเทศในการส่งเสริมพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ที่รัฐบาลโดยกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันผลักดันขับเคลื่อนให้บรรลุผลในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย ทั้งในเรื่องเขตแดนและในเรื่องการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-กัมพูชา ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนของทั้งสองฝ่าย พร้อมกันทั้งสองด้าน

แต่ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน การเจรจាកำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา ประสบอุปสรรคและแรงเสียดทานภายในประเทศไทยเอง มากกว่าการเจรจาระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอื่น อาทิ มาเลเซีย ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากความอ่อนไหวในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา ประสบการณ์จากคดีปราสาทพระวิหารในศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ กระแสชาตินิยมและประเด็นการเมืองภายในที่ทำให้ประชาชนบางส่วนมีทัศนคติด้านลบต่อการเจรจាកำหนดขอบเขตทางทะเลกับกัมพูชา อีกส่วนหนึ่งเนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิที่ไทยและกัมพูชามีอยู่ตามกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องกฎหมายทะเล ทำให้เข้าใจว่า การเจรจากับกัมพูชา หากส่งผลให้เขตทางทะเลระหว่างสองประเทศแตกต่างจากเส้นที่ไทยได้ประกาศอ้างสิทธิทางทะเลไว้ เป็นการเสียสิทธิที่ไทยมีอยู่ไม่ควรเจรจา นอกจากนี้ประชาชนยังขาดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตทางทะเลตามกฎหมายระหว่างประเทศ การจัดทำความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเล และข้อตกลงชั่วคราวซึ่งมีลักษณะที่ปฏิบัติได้ ด้วยเจตนารมณ์แห่งความเข้าใจและความร่วมมือกันระหว่างที่ยังเจรจาดำเนินการความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลไม่แล้วเสร็จ รวมทั้งยังไม่มีข้อมูลเพียงพอเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐบาลในกระบวนการเจรจา ไทย-กัมพูชา ในเรื่องนี้ ทำให้ประชาชนบางส่วนมีความเห็นที่ไม่วางอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องและไม่มี ความไว้วางใจ (trust) ในกระบวนการดำเนินการของรัฐบาล เปิดช่องให้กระแสชาตินิยมและความเห็นทางการเมืองมีอิทธิพลเหนือข้อเท็จจริง รัฐบาลโดยกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องแสวงหาหนทางที่จะทำให้การสื่อสารข้อมูลไปยังประชาชนที่ได้ทำอยู่แล้วในปัจจุบันมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคข้างต้นที่ส่งผลให้กระบวนการเจรจាកำหนดขอบเขตทางทะเลไทย-กัมพูชา ไม่สามารถมีความคืบหน้า

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ตามที่ได้มีการศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการเจรจาเขตแดนระหว่างไทย-กัมพูชา ทั้งระบบ และจัดทำรายงานไว้แล้วในหลักสูตรนักรับราชการทหารรุ่นที่ ๔ เมื่อปี ๒๕๕๕ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการเจรจาเขตแดนทางบกและในส่วนที่เกี่ยวกับการเจรจาเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา และทั้งสองฉบับได้ระบุถึงปัญหาการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนท่ามกลางกระแสการเมืองและชาตินิยมของประเด็นเขตแดน รวมทั้งปัญหาสื่อมวลชนและประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเจรจาเขตแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านไว้ด้วยว่า เป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับการเจรจាកำหนดเขตแดนระหว่างไทยและประเทศเพื่อนบ้านที่ควรได้รับการแก้ไข^๑ นั้น

เอกสารฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาต่อยอดและแตกประเด็นจากผลการศึกษาข้างต้นโดยเฉพาะเจาะจงในเรื่องปัญหาการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนไทยเกี่ยวกับการเจรจាកำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา โดยจะศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุงการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนไทยในเรื่องนี้ เพื่อสามารถขับเคลื่อนการเจรจาความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลให้บรรลุผลในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย ทั้งในเรื่องเขตแดนและในเรื่องการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไทย-กัมพูชา

๑.๓ ขอบเขตและเนื้อหาของการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

๑.๓.๑ ขอบเขตและเนื้อหาของการศึกษา

๑) จำกัดขอบเขตเพียงการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเจรจាកำหนดขอบเขตทางทะเลระหว่าง ไทย-กัมพูชา เฉพาะในประเด็นการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชน

๒) ศึกษาแนวทางและข้อมูลที่ควรสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนจากการดำเนินการในกรณีอื่นๆ ของประเทศไทยเท่านั้น

๑.๓.๒ ระเบียบวิธีการศึกษา

๑) วิเคราะห์การดำเนินการที่ผ่านมาในการสื่อสารเพื่อการทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการเจรจាកำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา ปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขหรือปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประเด็นข้อสงสัยที่ประชาชนยังคงมีต่อการเจรจាកำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา

๒) สัมภาษณ์ภาควิชาการเกี่ยวกับแนวคิดการสื่อสารเพื่อการทำความเข้าใจกับประชาชนในสภาพการสื่อสารปัจจุบัน และสัมภาษณ์ภาครัฐ/ภาคเอกชนอื่นที่มีประเด็นอ่อนไหวในการบริหารราชการ/การประกอบการ ที่จำเป็นต้องสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนเช่นกัน เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์ขององค์กรเหล่านั้น

๓) ศึกษาหลักกฎหมายระหว่างประเทศและทางปฏิบัติของรัฐที่เกี่ยวข้องกับ

^๑ ตามพ์ บุญธรรม. การพัฒนากระบวนการแก้ไขปัญหาเขตแดนทางบกระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน. และอรชา ธนากร. แนวทางของประเทศไทยในการทำสนธิสัญญาเกี่ยวกับเขตทางทะเลเพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ : กรณีศึกษา ไทย-กัมพูชา. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล ในหลักสูตรนักรับราชการทหาร รุ่นที่ ๔ ปี ๒๕๕๕.

ประเด็นข้อสงสัยที่ประชาชนยังคงมีต่อการเจรจាកำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำสารที่ต้องสื่อไปยังประชาชน รวมทั้งศึกษาเอกสารราชการเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการเจรจាកำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา บทความทางวิชาการและเอกสารเกี่ยวกับการจัดทำความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลและข้อตกลงชั่วคราวว่าด้วยการพัฒนาร่วมที่ประเทศต่างๆ จัดทำขึ้นระหว่างกันระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลยังไม่แล้วเสร็จ

๑.๔ ประโยชน์ของการศึกษา

๑.๔.๑ ข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางดำเนินการที่เหมาะสมในการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนทั้งเพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน และรับฟังความเห็นของประชาชนประกอบการดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องนี้ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจ ปรับทัศนคติ และลดแรงเสียดทานให้รัฐบาลสามารถขับเคลื่อนการเจรจาแบ่งเขตทางทะเลไทย-กัมพูชา ให้บรรลุผลในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย และรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่าง ไทย-กัมพูชา ได้

๑.๔.๒ เป็นบทเรียนด้านการบริหารที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างสมรรถนะแก่ตนเอง และองค์กร รวมทั้งแก่องค์กร/หน่วยงานอื่นที่ร่วมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นโดยเฉพาะที่ประสบปัญหาในประเด็นอ่อนไหวในทำนองเดียวกัน ทั้งยังสามารถเป็นแนวทางปรับใช้กับปัญหาลักษณะอื่นต่อไปได้ เป็นการเรียนรู้ร่วมกันและได้รับประโยชน์ร่วมกัน

บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดทฤษฎี

๒.๑.๑ หลักการให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นประชาชน

การเจรจากำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา เป็นการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญาดังกล่าวคณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้นโดยเสนอกรอบการเจรจาให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ

มาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติดังนี้

“พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น กับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว

ก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศตามวรรคสอง คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น ในการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย

เมื่อลงนามในหนังสือสัญญาตามวรรคสองแล้ว ก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงรายละเอียดของหนังสือสัญญานั้น และในกรณีที่การปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน หรือผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดย่อม คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบนั้นอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดประเภท กรอบการเจรจา ขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรือ งบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการแก้ไขหรือ

เหยี่ยวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าว โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป

ในกรณีที่มีปัญหาตามวรรคสอง ให้เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยชี้ขาด โดยให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๕๔ (๑) มาใช้บังคับกับการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอนุโลม”

๒.๑.๒ แนวคิดการสื่อสารกับประชาชน

๒.๑.๒.๑ ความเห็นของภาควิชาการสาขานิเทศศาสตร์/วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน^๑

๑) การสื่อสารปัจจุบันแตกต่างจากการสื่อสารในอดีตที่มีสื่ออยู่จำกัด ปัจจุบันทั้งสื่อและข่าวสารมีเป็นจำนวนมาก ประชาชนผู้รับข่าวสารจึงมีแนวโน้มจะเลือกรับสารและเลือกตีความสารเฉพาะที่สอดคล้องกับความเข้าใจและทัศนคติของตนเองเท่านั้น การสื่อสารข้อมูลไปยังประชาชนจึงจำเป็นต้องหากกลยุทธ์สร้างความน่าสนใจของข่าวสารด้วยวิธีการที่หลากหลาย อย่งไรก็ดี ด้วยสื่อและสารที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ประชาชนย่อมสามารถเลือกรับและเลือกตีความสารเฉพาะที่ต้องการได้อยู่ในตนเอง

๒) การสื่อสารปัจจุบันอยู่ในสภาพที่ไม่ปกติ ผู้รับสารมีแนวโน้มจะใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล มีการใช้พื้นที่สื่อสารสาธารณะรวมถึง social network ในลักษณะพื้นที่ส่วนตัวส่งข่าวสารละเมิดผู้อื่นและเปิดรับข่าวสารเฉพาะที่ตรงกับทัศนคติความเชื่อของตนเอง ข่าวสารสามารถแพร่กระจายและส่งผลกระทบรวดเร็วและกว้างขวางเกินกว่าผู้วางแผนสื่อสารตั้งรับได้ทันสาเหตุเนื่องจากสังคมมีความขัดแย้งยาวนานโดยที่สื่อมิได้ทำหน้าที่อย่างเพียงพอในการช่วยกระจายความเชื่อด้วยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้านให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารจากมุมมองที่หลากหลายเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาซึ่งนำหนักด้วยเหตุผล นอกจากนี้ ข่าวสารที่ปรากฏในสื่อบ่อยครั้งมีแหล่งที่มาไม่น่าเชื่อถือหรือไม่มีการตรวจสอบก่อนเผยแพร่

๓) เห็นว่าการดำเนินการเชิงรุกของรัฐบาลในการสื่อสารกับประชาชนยังมีน้อย ส่วนใหญ่ตั้งรับ อาจพิจารณา ดังนี้

(๑) ควรวางยุทธศาสตร์ระยะยาวทั้งสำหรับการดำเนินการเจรจาและการสื่อสาร อาจวางแผนล่วงหน้า ๒-๓ ปี คาดการณ์และเตรียมสารที่จะสื่อในแต่ละสถานการณ์ ไม่รอให้มีข้อสงสัยแล้วจึงตอบ

(๒) กลยุทธ์การสื่อสาร ไม่จำเป็นต้องยกขึ้นเป็นวาระระดับมวลชนเสมอไป อาจใช้วิธีสื่อสารทางอ้อม ซึมลึก ให้ข้อมูลสั้นๆ แต่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ

(๓) ทำความเข้าใจกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) ที่เกี่ยวข้องและผลประโยชน์ที่แต่ละกลุ่มต้องการ

^๑ ประมวลข้อคิดเห็นที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ (๑) ผศ.ดร.ดวงกมล ขาติประเสริฐ คณบดี คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒) รองศาสตราจารย์พรทิพย์ สัมปิตตะวนิช คณบดี คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๓) ดร.สุदारัตน์ ดิษยวรรณะ จันทราวินานุกุล คณบดี คณะนิเทศศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

(๔) แผนสื่อสาร ควรขอยกออกเป็นแผนเล็กต่อแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ออกแบบสาร/ประเด็นชี้แจง และวิธีสื่อสาร ที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของแต่ละกลุ่ม เช่น การสื่อสารกับชุมชนในพื้นที่ใช้วิธีการเข้าไปหาเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในพื้นที่และรับฟังความเห็น กลุ่มธุรกิจพลังงานอาจเชิญมาประชุมเพื่อให้ข้อมูลและหารือ กลุ่มสื่ออาจเชิญมาให้ข่าว ถ้าม-ตอบ เป็นต้น รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วม ใช้การสื่อสารแบบสองทาง และใช้ opinion leaders ให้เป็นประโยชน์

(๕) สาร ออกแบบสารที่สื่อประเด็นซับซ้อนด้วยสารที่ง่ายแก่ความเข้าใจของประชาชนและอยู่บนพื้นฐานความต้องการและความสนใจของประชาชน สร้างความน่าสนใจของสารแก่กลุ่มเป้าหมายสารต้องมีสองด้าน (two-sided message) นำเสนอทางเลือก (เจรจาหรือไม่เจรจา) พร้อมผลดีผลเสีย (เจรจาดังไร ไม่ดีอย่างไร ไม่เจรจาดังไร ไม่ดีอย่างไร) วิกฤตที่อาจเกิดขึ้น ความเป็นไปได้ของแต่ละทางเลือก รวมทั้งสื่อให้เห็นถึงความเป็นมืออาชีพที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ตามหลักวิชาชีพ ไม่ขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

(๖) เตรียม spokesperson ที่มีบุคลิกภาพเหมาะแก่การสื่อสารกับหลากหลายกลุ่ม รู้เรื่องดี เป็นจุดติดต่อได้

(๗) หามืออาชีพที่มีความชำนาญเรื่องการสื่อสารอาจพิจารณาใช้ประโยชน์จากผู้สื่อข่าวที่มีความสามารถในการซักถาม สั้น ง่าย ตรงประเด็น

(๘) หาแนวร่วม อาทิ นักวิชาการที่น่าเชื่อถือว่าตรงไปตรงมา โดยเฉพาะนักวิชาการที่ไม่เข้าข้างรัฐบาลมาให้ความเห็นอย่างซื่อตรงต่อวิชาชีพ มีข้อสังเกตว่าอาจมีนักวิชาการที่ยอมพูดน้อยลงเรื่อยๆ เนื่องจากเกรงว่าจะถูกผู้รับสารจัดวางให้อยู่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

(๙) บริหารความเสี่ยงและจิตวิทยาการสื่อสารกับกลุ่มที่เห็นขัดแย้ง

(๑๐) นำสื่อไปดูสถานที่ (พื้นที่ทับซ้อนทางทะเล เกาะกูด ฯลฯ) เพื่อได้รับข้อมูลโดยตรงและอย่างถูกต้อง

(๑๑) จัดทำสารคดีเผยแพร่ (อาทิ สารคดีขนาดสั้นให้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเกาะกูด นำเสนอความเป็นมา สถานะปัจจุบัน โดยผู้นำเสนอมืออาชีพที่น่าเสนอได้ น่าสนใจ ตัวอย่างการจัดทำข้อตกลงชั่วคราวของประเทศต่างๆ ตามข้อ ๒.๒.๑)

(๑๒) ใช้ข้อมูลกราฟฟิกช่วยในการสื่อสารเรื่องเขตต่างๆ ทางทะเล

(๑๓) สร้าง website เฉพาะในเรื่องนี้ บรรจุข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ง่ายต่อการเข้าถึงและค้นหา อาทิ แผนที่ timeline ของการเจรจา ปัญหา คำตอบ ฯลฯ

(๑๔) จัดช่องทางสื่อสารให้ประชาชนสามารถถาม-ตอบอย่างรวดเร็ว ผ่านช่องทาง on-line โดยมีทีมเฝ้าดูและตอบคำถามอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ข้อมูล ลดข้อห่วงกังวลและทัศนคติด้านลบ และจำกัดวงประเด็นปัญหาไม่ให้ลุกลามออกไป เป็นต้น

๒.๑.๒.๒ กรณีศึกษาภาครัฐและภาคเอกชนอื่น

๑) กรณีศึกษาการสื่อสารระหว่างภาครัฐกับชุมชนในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในเขตป่าอนุรักษ์ระหว่างรัฐกับชุมชน^๒ เจ้าหน้าที่รัฐจำเป็นต้องมีทักษะและ

^๒ สรุปข้อคิดเห็นที่ได้รับจากการสัมภาษณ์คุณสมหญิง สุนทรวงษ์ ผู้ประสานงานโครงการประเทศไทยของศูนย์ฝึกรวมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (RECOFTC : The Center for People and Forests)

เครื่องมือที่สำคัญที่จะดำเนินการให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมมีประชาชนเป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริงทำความเข้าใจผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) แต่ละกลุ่ม จัดการคนในชุมชนให้เข้าใจร่วมกันว่าเขามีสิทธิหรือไม่ ได้รับสิทธิจริงหรือไม่ ขณะเดียวกันควรมีความรับผิดชอบอย่างไร มีการสื่อสารกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องอย่างเป็น “กระบวนการ” ไม่ควรเป็นเพียง “รูปแบบ” ทักษะที่เจ้าหน้าที่รัฐควรมี รวมถึงทักษะและเทคนิคเชิงชุมชนให้มาทำความเข้าใจร่วมกัน วิเคราะห์ร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน และประเมินผลร่วมกัน ทักษะในการฟังและเป็น facilitator มากกว่าเป็น speaker ทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาแบบ problem-based analysis เห็นความสำคัญของความหลากหลายและระบบที่เชื่อมโยงของสังคมศาสตร์ การ approach อย่างตั้งเป้าหมาย ทักษะในการพูดและการสื่อสารสองทาง ทักษะที่ให้ความสำคัญกับผู้ที่จะสื่อสารด้วย

๒) กรณีศึกษาการสื่อสารระหว่างภาครัฐกับชุมชนในเรื่องโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน จังหวัดกระบี่ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย^๓ เกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งประโยชน์ส่วนรวมของโครงการไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มของผู้มีส่วนได้เสียซึ่งมีอยู่หลายกลุ่ม ทำให้ กฟผ.ต้องดำเนินการสื่อสารชี้แจงชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยวิธีการ (๑) เปิดบ้านให้ดู - โดยให้เข้าเยี่ยมชมสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้า และทำเทียบเรือสำหรับการขนส่งถ่านหิน (๒) ออกไปชี้แจงแก่หมู่บ้าน สมาคมประมง โดยเฉพาะสมาคมประมงจังหวัดกระบี่ สมาคมท่องเที่ยว กลุ่มอาชีพ ซึ่งเส้นทางเดินเรือของกลุ่มย่อยเหล่านี้อาจได้รับผลกระทบจากเส้นทางเดินเรือขนส่งถ่านหิน (๓) ศึกษาทำวิจัยเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่ชุมชนห่วงกังวล (๔) สร้างกระบวนการที่ชุมชนสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงได้เพื่อให้ความมั่นใจแก่ชุมชนว่า กฟผ. จะปฏิบัติตามผลการศึกษา

๓) กรณีศึกษาการสื่อสารระหว่างบริษัทเอกชนกับชุมชนเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม^๔ บริษัทมีแผนปลูกค้ำ/ ชุมชนสัมพันธ์สำหรับสื่อสารกับชุมชน ทำความรู้จักชุมชนและผู้นำชุมชน ดำเนินการเชิงรุกในการสร้างความสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินการของบริษัทอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ในกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจของชุมชน โดยไม่รอให้มีประเด็นคำถามเกิดขึ้นก่อน ในส่วนที่ต้องดำเนินการเชิงรับ ชี้แจงให้ข้อมูลตอบประเด็นคำถามสื่อสารให้ทราบว่ามีกฎหมายควบคุม บริษัทฯ ไม่สามารถดำเนินการผิดไปจากกฎหมาย และพิสูจน์ให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น การเยี่ยมชมห้อง lab และ test kits ให้ประชาชนทดสอบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๑.๓ หลักกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับสารที่ต้องการสื่อไปยังประชาชน

๒.๑.๓.๑ เขตทางทะเลและสิทธิของรัฐชายฝั่ง

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ (United Nations Convention on the Law of the Sea of ๑๙๘๒ : UNCLOS) กำหนดไว้ดังนี้

๑) ทะเลอาณาเขต (Territorial Sea) ได้แก่ ทะเลส่วนที่รัฐชายฝั่ง (coastal state) มีอธิปไตย (sovereignty) อย่างสมบูรณ์ในการใช้อำนาจทั้งด้านนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ รัฐชายฝั่งมีสิทธิกำหนดความกว้างของทะเลอาณาเขตได้ไม่เกิน ๑๒ ไมล์ทะเลจากเส้น

^๓ สรุปรูปข้อคิดเห็นที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ว่าที่พันตรีอนุชาต ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายสิ่งแวดล้อมโครงการ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

^๔ ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ให้ระบุนาม

ฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต^๕ อธิปไตยที่รัฐชายฝั่งมีเหนือทะเลอาณาเขตนี้ ขยายขึ้นไปถึงห้วงอากาศที่อยู่เหนือทะเลอาณาเขต และขยายลงไปถึงพื้นดินท้องทะเล (seabed) กับดินใต้ผิวดิน (subsoil) ของทะเลอาณาเขตด้วย

(สำหรับน่านน้ำภายใน (Internal Waters) ซึ่งเป็นน่านน้ำด้านแผ่นดินของเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตนั้น กฎหมายระหว่างประเทศถือเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนของรัฐ รัฐชายฝั่งมีอธิปไตยอย่างสมบูรณ์โดยมีข้อจำกัดเพียงสิทธิของรัฐอื่นในการเดินเรือผ่านโดยสุจริต (innocent passage))

๒) เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone) ได้แก่ ทะเลส่วนที่รัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตย (sovereign rights) อันเป็นสิทธิจำเพาะแต่เพียงผู้เดียว (exclusive rights) ในการสำรวจและแสวงประโยชน์ตลอดจนอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตที่อยู่ในห้วงน้ำ ในพื้นดินท้องทะเล (seabed) และในดินใต้ผิวดิน (subsoil) และมีเขตอำนาจ (jurisdiction) เกี่ยวกับการสร้างและใช้เกาะเทียม สิ่งติดตั้ง และสิ่งก่อสร้าง การวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล และการคุ้มครองและรักษาสัตว์ล่องทางทะเล เป็นต้น เขตเศรษฐกิจจำเพาะ ได้แก่ ทะเลส่วนที่อยู่เลยไปจากทะเลอาณาเขตออกไปไม่เกิน ๒๐๐ ไมล์ทะเลจากเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต

(สำหรับเขตต่อเนื่อง (Contiguous Zone) ซึ่งเป็นทะเลส่วนที่อยู่เลยไปจากทะเลอาณาเขตออกไปไม่เกิน ๒๔ ไมล์ทะเล อาจมีสถานะเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีป ซึ่งนอกเหนือจากสิทธิที่รัฐชายฝั่งมีอยู่ในระบอบเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีปแล้ว ในเขตต่อเนื่องนี้ รัฐชายฝั่งยังมีอำนาจดำเนินการควบคุมที่จำเป็นเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือเพื่อลงโทษการฝ่าฝืนกฎหมายและข้อบังคับ ๔ เรื่องภายในอาณาเขตหรือทะเลอาณาเขตของตน ได้แก่กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับศุลกากร การคลัง การเข้าเมือง การสุขาภิบาล)

๓) ไหล่ทวีป (Continental Shelf) ได้แก่ พื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดิน บริเวณที่อยู่เลยไปจากทะเลอาณาเขตตลอดส่วนต่อออกไปตามธรรมชาติของดินแดนทางบกจนถึงริมนอกของขอบทวีป หรือจนถึง ๒๐๐ ไมล์ทะเลจากเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตในกรณีที่ริมนอกของขอบทวีปขยายไปไม่ถึงระยะนั้น (ไม่รวมถึงห้วงน้ำเหนือพื้นดินท้องทะเลส่วนนี้) รัฐชายฝั่งมีสิทธิอธิปไตยในการสำรวจและแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของไหล่ทวีป และเป็นสิทธิจำเพาะโดยนัยที่ว่า ถ้ารัฐชายฝั่งไม่สำรวจหรือแสวงประโยชน์ ผู้ใดจะดำเนินการนี้โดยปราศจากความยินยอมอย่างแจ้งชัดของรัฐชายฝั่งมิได้ อย่างไรก็ตาม สิทธิของรัฐชายฝั่งเหนือไหล่ทวีป ไม่กระทบกระเทือนสถานภาพทางกฎหมายของน่านน้ำและห้วงอากาศเหนือไหล่ทวีป

๔) ทะเลหลวง (High Seas) ได้แก่ ทะเลส่วนที่ไม่ใช่น่านน้ำภายในน่านน้ำหมู่เกาะของรัฐหมู่เกาะ ทะเลอาณาเขต หรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะ รัฐทั้งปวงมีเสรีภาพในการเดินเรือ การบินผ่าน การวางสายเคเบิลและท่อใต้ทะเล การสร้างเกาะเทียมและสิ่งติดตั้งอื่นๆ ที่

^๕ ได้แก่ เส้นแนวน้ำลตตลอดฝั่งตามข้อ ๕ ของอนุสัญญาฯ หรือเส้นแนวน้ำลตทางด้านทะเลของเขตหินกรณีเกาะที่ตั้งอยู่บนหินปะการัง หรือของเกาะที่มีชายขอบเป็นแนวเขตหินตามข้อ ๖ ของอนุสัญญาฯ หรือเส้นฐานตรงในกรณีที่แนวฝั่งทะเลเว้าแหว่งและตัดลึกเข้ามามากหรือมีเกาะเรียงรายตามฝั่งทะเลในบริเวณใกล้ชิดติดกับฝั่งทะเลตามข้อ ๗ ของอนุสัญญาฯ

กระทำภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ การประมง และการวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงเสรีภาพของรัฐอื่นๆ ด้วย

ดังนั้น เขตทางทะเลของไทยและกัมพูชาในอ่าวไทย ส่วนที่เกินจาก ๑๒ ไมล์ทะเลจากเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต จึงเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีปซึ่งทั้งไทยและกัมพูชาไม่มีอธิปไตย แต่จะมีเพียงสิทธิอธิปไตยอันเป็นสิทธิจำเพาะแต่เพียงผู้เดียวในการสำรวจและแสวงประโยชน์ตลอดจนอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตที่อยู่ในห้วงน้ำ ในพื้นดินท้องทะเลและในดินใต้ผิวดินในบริเวณที่เป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะ และจะมีเพียงสิทธิอธิปไตยในการสำรวจและแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของบริเวณที่เป็นไหล่ทวีป แต่ทะเลบริเวณนี้ส่วนใดเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีปของไทย และส่วนใดเป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีปของกัมพูชา มิได้เป็นไปตามการประกาศฝ่ายเดียวของฝ่ายไทยหรือฝ่ายกัมพูชา ซึ่งไม่มีผลทางกฎหมายระหว่างประเทศผูกพันอีกฝ่ายหนึ่ง แต่จะเป็นไปตามการกำหนดขอบเขตทางทะเลตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ กล่าวคือ (๑) โดยการจัดทำความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลระหว่างกัน (๒) หากไม่สามารถทำความตกลงภายในระยะเวลาอันสมควรให้รัฐที่เกี่ยวข้องใช้วิธีดำเนินการที่กำหนดไว้ในภาค ๑๕ ของอนุสัญญาฯ ซึ่งได้แก่การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี

๒.๑.๓.๒ การกำหนดขอบเขตทางทะเล

ข้อ ๑๕ (ทะเลอาณาเขต) ข้อ ๗๔ (เขตเศรษฐกิจจำเพาะ) ข้อ ๘๓ (ไหล่ทวีป) ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ (UNCLOS) กำหนดกฎเกณฑ์แห่งการกำหนดขอบเขตทางทะเลระหว่างรัฐซึ่งมีฝั่งทะเลอยู่ตรงข้ามหรือประชิดกันไว้ดังนี้

“ข้อ ๑๕ การกำหนดขอบเขตของทะเลอาณาเขตระหว่างรัฐซึ่งมีฝั่งทะเลอยู่ตรงข้ามหรือประชิดกัน

ในกรณีที่ฝั่งทะเลของรัฐสองรัฐอยู่ตรงข้ามกันหรือประชิดกัน ถ้าไม่มีความตกลงระหว่างกันเป็นอย่างอื่น รัฐใดรัฐหนึ่งของสองรัฐนั้นย่อมไม่มีสิทธิจะขยายทะเลอาณาเขตของตนเลยเส้นมัธยะ ซึ่งจุดทุกจุดบนเส้นมัธยะนั้นมีระยะห่างเท่ากันจากจุดที่ใกล้ที่สุดบนเส้นฐานซึ่งใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขตของรัฐทั้งสองแต่ละรัฐ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติข้างต้นนี้ไม่ใช่บังคับแก่กรณีที่มีความจำเป็นอันเนื่องมาจากเหตุผลแห่งสิทธิทางประวัติศาสตร์ หรือสภาพการณ์พิเศษอย่างอื่นในอันที่จะกำหนดขอบเขตของทะเลอาณาเขตของรัฐทั้งสองในลักษณะที่แตกต่างไปจากบทบัญญัตินี้”

“ข้อ ๗๔ การกำหนดขอบเขตของเขตเศรษฐกิจจำเพาะระหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกัน

๑. การกำหนดขอบเขตเศรษฐกิจจำเพาะระหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกัน ให้กระทำโดยความตกลงบนมูลฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ ตามที่อ้างถึงในข้อ ๓๘ แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรม

๒. หากไม่สามารถทำความตกลงกันได้ภายในระยะเวลาอันสมควร ให้รัฐที่เกี่ยวข้องใช้วิธีดำเนินการที่กำหนดไว้ในภาค ๑๕

๓. ในระหว่างที่ยังไม่บรรลุความตกลงตามที่กำหนดไว้ในวรรค ๑ รัฐที่เกี่ยวข้องจะพยายามทุกวิถีทางที่จะจัดทำข้อตกลงชั่วคราวซึ่งมีลักษณะที่ปฏิบัติได้ด้วยเจตนารมณ์แห่ง

ความเข้าใจและความร่วมมือกัน และในช่วงระยะเวลานี้ จะพยายามทุกวิถีทางที่จะไม่ทำให้เสื่อมเสียหรือขัดขวางการบรรลุความตกลงสุดท้าย ข้อตกลงเช่นว่าจะไม่เป็นการเสื่อมเสียต่อการกำหนดขอบเขตขั้นสุดท้าย

๔. ในกรณีที่มีความตกลงใช้บังคับอยู่ระหว่างรัฐที่เกี่ยวข้อง ให้พิจารณา กำหนดปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตของเขตเศรษฐกิจจำเพาะตามบทบัญญัติแห่งความตกลงนั้น”

“ข้อ ๘๓ การกำหนดขอบเขตของไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกัน

๑. การกำหนดขอบเขตของไหล่ทวีประหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกัน จะกระทำโดยความตกลงบนมูลฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ ตามที่อ้างถึงในข้อ ๓๘ แห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรม

๒. หากไม่สามารถทำความตกลงกันได้ภายในระยะเวลาอันสมควร ให้รัฐที่เกี่ยวข้องใช้วิธีดำเนินการที่กำหนดไว้ในภาค ๑๕

๓. ในระหว่างที่ยังไม่บรรลุความตกลงตามที่กำหนดไว้ในวรรค ๑ รัฐที่เกี่ยวข้องจะพยายามทุกวิถีทางที่จะจัดทำข้อตกลงชั่วคราวซึ่งมีลักษณะที่ปฏิบัติได้ ด้วยเจตนารมณ์แห่งความเข้าใจและความร่วมมือกัน และในช่วงระยะเวลานี้ จะพยายามไม่ทำให้เสื่อมเสียหรือขัดขวางการทำความตกลงขั้นสุดท้าย ข้อตกลงเช่นว่าจะไม่เป็นการเสื่อมเสียต่อการกำหนดขอบเขตขั้นสุดท้าย

๔. ในกรณีที่มีความตกลงใช้บังคับอยู่ระหว่างรัฐที่เกี่ยวข้อง ให้พิจารณา กำหนดปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตของไหล่ทวีปตามบทบัญญัติแห่งความตกลงนั้น”

ดังนั้น ในหลักการ การแบ่งเขตทางทะเลระหว่างรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกัน รัฐที่เกี่ยวข้องต้องเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลระหว่างกัน อันจะส่งผลเป็นการกำหนดสิทธิและเขตอำนาจ (jurisdiction) ของรัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่อ้างสิทธิทับซ้อนกัน (overlapping claims area)

ในระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลยังไม่แล้วเสร็จ รัฐที่เกี่ยวข้องต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ (provisional arrangements of a practical nature) ระหว่างกัน ด้วยเจตนารมณ์แห่งความเข้าใจและความร่วมมือกัน ข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ มีหลายลักษณะ อาทิ

(๑) ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือ (Cooperation Arrangements) หรือข้อตกลงว่าด้วยการพัฒนาร่วม (Joint Development Arrangements) เช่นในเรื่องประมง ในเรื่องไฮโดรคาร์บอน ฯลฯ ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหการเจรจาใช้เวลานาน รัฐที่เกี่ยวข้องไม่สามารถแสวงประโยชน์และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ที่อ้างสิทธิทับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้สามารถแสวงประโยชน์และบริหารจัดการทรัพยากรได้โดยไม่ต้องรอผลการเจรจา ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดในข้อตกลง

(๒) ข้อตกลงกำหนดเขตทางทะเลชั่วคราว (Provisional Boundary Arrangements)

(๓) ข้อตกลงกำหนดข้อจำกัดร่วมกัน (Mutual Restraint Arrangements) ซึ่งข้อตกลงประเภทที่ (๒) และ (๓) จะช่วยลดความขัดแย้งและความตึงเครียดระหว่างกัน ระหว่างที่การเจรจาจัดความตกลงกำหนดเขตทางทะเลไม่แล้วเสร็จได้^๖

สำหรับข้อตกลงประเภทที่ (๑) คือ ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือ หากเป็นในรูปการพัฒนาร่วม อาจทำในรูปแบบต่างๆ อาทิ (๑) รัฐหนึ่งบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมในนามของรัฐที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยรัฐที่เหลือติดตามการพัฒนาและได้รับส่วนแบ่งจากผลประโยชน์จากการพัฒนา (๒) รัฐที่เกี่ยวข้องทำ joint venture เพื่อเป็นผู้ดำเนินการพัฒนารายเดียวในเขตพัฒนาร่วม (๓) รัฐที่เกี่ยวข้องจัดตั้ง joint authority ขึ้นบริหารจัดการการพัฒนา เป็นต้น^๗

ในกรณีที่ไม่สามารถจัดทำความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลระหว่างกันได้ภายในระยะเวลาอันสมควร ให้รัฐที่เกี่ยวข้องใช้วิธีดำเนินการที่กำหนดไว้ในภาค ๑๕ ของอนุสัญญา ซึ่งได้แก่ การระงับข้อพิพาททางทะเลโดยสันติวิธี

๒.๑.๓.๓ การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับขอบเขตทางทะเลโดยสันติวิธี

ภาค ๑๕ ข้อ ๒๗๙ และข้อ ๒๘๓ ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ กำหนดดังนี้

“ข้อ ๒๗๙ พันธกรณีที่จะระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีให้รัฐภาคีระงับข้อพิพาทใดๆ ระหว่างกันเกี่ยวกับการตีความหรือการใช้อนุสัญญานี้โดยสันติวิธีตามข้อ ๒ วรรค ๓ ของกฎบัตรสหประชาชาติ และเพื่อการนี้ ให้หาทางแก้ไขตามวิธีที่ระบุในข้อ ๓๓ วรรค ๑ ของกฎบัตร”

“ข้อ ๒๘๓ พันธกรณีในการแลกเปลี่ยนทัศนะ

๑. เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นระหว่างรัฐภาคีเกี่ยวกับการตีความหรือการใช้อนุสัญญานี้ ให้ฝ่ายต่างๆ ในข้อพิพาทดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยการเจรจาหรือโดยสันติวิธีอื่นๆ

๒. ให้ฝ่ายต่างๆ นั้นดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะด้วยในกรณีที่วิธีการดำเนินการเพื่อระงับข้อพิพาทเช่นว่านั้นได้สิ้นสุดลงโดยปราศจากข้อยุติ หรือในกรณีที่บรรลุข้อยุติแล้วและสถานการณ์เรียกร้องให้มีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อยุติ”

ข้อ ๒ วรรค ๓ และข้อ ๓๓ ของกฎบัตรสหประชาชาติ กำหนดการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีผ่านการเจรจา (negotiation) การไต่สวน (enquiry) การไกล่เกลี่ย (mediation) การประนีประนอม (conciliation) อนุญาโตตุลาการ (arbitration) การระงับโดยทางศาล (judicial settlement) การใช้ตัวแทนหรือข้อตกลงระดับภูมิภาค (regional agencies or arrangements) ไว้ดังนี้

“Article ๒ The Organization and its Members, in pursuit of

^๖ Tara Davenport, Options for Resolving Maritime Boundary Disputes, Centre of International Law, National University of Singapore, IBRU Maritime Delimitation Workshop ๒๖-๒๘ September ๒๐๑๒

^๗ Professor Peter Cameron and Professor Richard Nowinski, Joint Development Agreements: Legal Structure and Key Issues, Center for Energy, Petroleum and Mineral Law and Policy, Graduate School of Natural Resources Law, Policy and Management, University of Dundee

the Purposes stated in Article ๑, shall act in accordance with the following Principles.

.....

๓. All members shall settle their international disputes by peaceful means in such a manner that international peace and security are not endangered.

.....”

“Article ๓๓

๑. The Parties to any dispute, the continuance of which is likely to endanger the maintenance of international peace and security, shall, first of all, seek a solution by negotiation, enquiry, mediation, conciliation, arbitration, judicial settlement, resort to regional agencies or arrangements, or other peaceful means of their own choice.

๒. The Security Council shall, when it deems necessary, call upon the parties to settle their dispute by such means.”

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้มีคำวินิจฉัยคดี North Sea Continental Shelf เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๙ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเจรจาเพื่อระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตทางทะเลไว้ดังนี้

“The Parties are under an obligation to enter into negotiations with a view to arriving at an agreement, and not merely to go through a formal process of negotiation as a sort of prior condition for the automatic application of a certain method of delimitation in the absent of agreement; they are under an obligation so to conduct themselves that the negotiations are meaningful, which will not be the case when either of them insists upon its own position”

ดังนั้น ในกรณีที่ไม่สามารถจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันได้ภายในระยะเวลาอันสมควร และเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตทางทะเลรัฐที่เกี่ยวข้องต้องใช้วิธีดำเนินการระงับข้อพิพาทดังต่อไปนี้

๑) การระงับข้อพิพาทโดยรัฐที่เกี่ยวข้องเอง ด้วยการเจรจาระหว่างรัฐที่เกี่ยวข้องด้วยกันเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างกันด้วยตนเอง

๒) การดำเนินการโดยฝ่ายที่สามซึ่งไม่มีผลผูกพันรัฐที่เกี่ยวข้อง (Non-binding procedures) ได้แก่ การไต่สวน (enquiry) การไกล่เกลี่ย (mediation) การประนีประนอม (conciliation)

๓) การดำเนินการโดยฝ่ายที่สามซึ่งมีผลผูกพันรัฐที่เกี่ยวข้อง (Binding procedures) ได้แก่ อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) และอนุญาโตตุลาการพิเศษ (Special Arbitration) ตามภาค ๗ ของ UNCLOS และการระงับข้อพิพาทในศาล (judicial settlement)

ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ (International Tribunal for the Law of the Sea : ITLOS)
ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice : ICJ)

๒.๒ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑ วรรณกรรมว่าด้วยทางปฏิบัติของรัฐต่างๆ (State Practices) ในการจัดทำ
ข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ ระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเลยังไม่
แล้วเสร็จ

เพื่อแก้ปัญหาการเจรจาที่ใช้เวลานาน ให้รัฐที่เกี่ยวข้องสามารถแสวงประโยชน์และ
บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยลด
ความขัดแย้งและความตึงเครียดระหว่างรัฐที่เกี่ยวข้องระหว่างที่การเจรจาจัดความตกลงกำหนดเขต
ทางทะเลไม่แล้วเสร็จ ในรูป (๑) ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือ (Cooperation Arrangements) หรือ
ข้อตกลงว่าด้วยการพัฒนาร่วม (Joint Development Arrangements) (๒) ข้อตกลงกำหนดเขตทาง
ทะเลชั่วคราว (Provisional Boundary Arrangements) และ (๓) ข้อตกลงกำหนดข้อจำกัดร่วมกัน
(Mutual Restraint Arrangements) ดังกล่าวถึงในข้อ ๒.๑.๓.๒ ข้างต้น

๒.๒.๑.๑ Miyoshi Masahiro, Seabed Petroleum in the East China Sea:
Law of the Sea Issues and the Prospects for Joint Development, Faculty of Law, Aichi
University, Japan ได้ระบุตัวอย่างข้อตกลงชั่วคราวระหว่างประเทศต่างๆ ที่อ้างสิทธิ์ทางทะเลทับ
ซ้อนกัน อาทิ

๑) คูเวต-ซาอุดีอาระเบีย ในอ่าวเปอร์เซียในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ ในช่วงปลาย
ทศวรรษ ๑๙๔๐ คูเวตและซาอุดีอาระเบียได้จัดทำสัญญาสัมปทานกับบริษัทน้ำมันอเมริกันสองแห่งให้
บริษัททั้งสองดำเนินการร่วมกันในการแสวงประโยชน์ในทรัพยากรน้ำมันในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนโดย
ไม่มีการแบ่งเขตทางทะเล ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ คูเวตและซาอุดีอาระเบียได้จัดทำ Agreement on
the Partition of the Neutral Zone กำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันโดยลากต่อจากเขตแดนทาง
บกลงไปในทะเลอาณาเขต อย่างไรก็ตาม สำหรับพื้นที่ทับซ้อนส่วนที่เกินจาก ๖ ไมล์ทะเลซึ่งเป็นทะเล
อาณาเขตนั้น ทั้งสองฝ่ายตกลงใช้สิทธิอย่างเท่าเทียมกันด้วยการแบ่งปันการแสวงประโยชน์ (by
means of shared exploitation)

๒) อิหร่าน-Sharjah (สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์) ในปี ค.ศ. ๑๙๗๑ แม้
อิหร่านและ Sharjah มีข้อพิพาทเหนือเกาะ Abu Musa แต่ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจ
(Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่างกันมอบอำนาจให้บริษัทน้ำมันแห่งหนึ่งแสวง
ประโยชน์ในทรัพยากรปิโตรเลียมบนเกาะ Abu Musa และในพื้นที่ท้องทะเลและดินใต้ผิวดินท้อง
ทะเลของทะเลอาณาเขตของเกาะ Abu Musa โดยบริษัทน้ำมันดังกล่าวต้องจ่ายครึ่งหนึ่งของเงินได้
ให้แก่ประเทศทั้งสอง

๓) ญี่ปุ่น-เกาหลีใต้ ในปี ค.ศ. ๑๙๗๔ ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้อ้างสิทธิในไหล่
ทวีปทับซ้อนกัน โดยญี่ปุ่นใช้หลักการลากเส้นมัธยยะ (median line) ขณะที่เกาหลีใต้อ้างหลักส่วนต่อ
ออกไปตามธรรมชาติของดินแดนทางบกไปในและใต้ทะเล (natural prolongation of land
territory into and under the sea doctrine) ผลการเจรจาระหว่างประเทศทั้งสอง คือ การจัดทำ

พื้นที่ทับซ้อนให้เป็นเขตพัฒนาร่วม (joint development zone)

๔) มาเลเซีย-ประเทศไทย ในปี ค.ศ. ๑๙๗๙ มาเลเซียและประเทศไทย ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างกันในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๗๙ กำหนดข้อตกลงอย่างกว้างเกี่ยวกับการพัฒนาร่วมกันในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปในอ่าวไทย โดยจะดำเนินการต่อไปเพื่อกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันในพื้นที่ดังกล่าวต่อไปด้วย ต่อมาในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๗๙ ทั้งสองฝ่ายได้จัดทำบันทึกความเข้าใจฉบับที่สอง กำหนดเขตทางทะเลในพื้นที่นอกเขตพัฒนาร่วม และในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๙๐ ได้ตกลงกันในรายละเอียดของการพัฒนาร่วมตามบันทึกความเข้าใจฉบับแรกที่จัดทำเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๗๙

๕) ออสเตรเลีย-อินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ออสเตรเลียและอินโดนีเซียได้จัดทำ Treaty on the Zone of Co-operation ในเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๘๙ เพื่อร่วมกันพัฒนาน้ำมันและก๊าซในพื้นที่สามส่วนใน Timor Gap ซึ่งยังไม่มีกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกัน

๖) มาเลเซีย-เวียดนาม ในปี ค.ศ. ๑๙๙๒ มาเลเซียและเวียดนามได้จัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างกันในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๙๒ กำหนดข้อตกลงชั่วคราว (interim arrangement) เพื่อการสำรวจและแสวงประโยชน์ในปิโตรเลียมในพื้นที่ท้องทะเลในเขตอ้างสิทธิทับซ้อนกันในอ่าวไทย ซึ่งทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันได้ ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๙๓ PETRONAS ของรัฐบาลมาเลเซีย และ PRETROVIETNAM ของรัฐบาลเวียดนามได้ทำความตกลงทางพาณิชย์ระหว่างกันจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานเพื่อปฏิบัติตามบันทึกความเข้าใจปี ค.ศ. ๑๙๙๒ โดยให้ PETRONAS เพียงฝ่ายเดียวเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาร่วม และแบ่งผลประโยชน์สุทธิจากการพัฒนาร่วมให้ PRETROVIETNAM ในสัดส่วนที่เท่ากัน และให้ใช้กฎหมายมาเลเซียในพื้นที่พัฒนาร่วม

๗) โคลอมเบีย-จาไมกา ในปี ค.ศ. ๑๙๙๓ จัดทำสนธิสัญญาแบ่งเขตทางทะเลระหว่างกันในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๙๓ กำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันบางส่วน และจัดตั้งเขตพัฒนาร่วม (joint development zone) ในส่วนที่ยังกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันไม่ได้

๘) อาร์เจนตินา-สหราชอาณาจักร ในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ แม้ทั้งสองฝ่ายยังคงทำที่เดิมเกี่ยวกับอธิปไตยและเขตอำนาจทั้งทางบกและทางทะเลใน Falklands Islands, South Georgia, South Sandwich Islands และทะเลโดยรอบ อาร์เจนตินาและสหราชอาณาจักรได้มี Joint Statement on the Conservation of Fisheries ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๙๐ ที่แสดงให้เห็นถึงท่าทีทั้งสองฝ่ายไปในทิศทางของการพัฒนาร่วม และต่อมาได้มี Joint Declaration on Co-operation over Offshore Activities in the South West Atlantic ในเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๙๕ กำหนดเขตพิเศษ (Special Area) เพื่อการสำรวจและแสวงประโยชน์ในไฮโดรคาร์บอนโดยอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซในทะเลใน South West Atlantic และ North Sea

นอกจากนี้ ยังมีบางประเทศจัดทำเขตพัฒนาร่วมกันทั้งที่ประสบความสำเร็จในการเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเลแล้วก็ตาม เช่น ความตกลงระหว่างบาร์เรน-ชาอูดีอาระเบียในปี ค.ศ. ๑๙๕๘ ฝรั่งเศส-สเปน ในปี ค.ศ. ๑๙๗๔ ไอร์แลนด์-นอร์เวย์ ในปี ค.ศ. ๑๙๘๑ ลิเบีย-ตูนีเซีย ในปี ค.ศ. ๑๙๘๘ กินีบิสเซา-เซเนกัล ในปี ค.ศ. ๑๙๙๓

ทั้งนี้ พบการจัดทำเขตพัฒนาร่วมในภูมิภาคแอฟริกา ระหว่างไนจีเรีย- Sao Tome & Principe และอังโกรา-คองโก ในปี ค.ศ. ๒๐๐๓ แต่ทั้งสองกรณีจัดตั้งเขตพัฒนาร่วมโดยมิได้กำหนดรายละเอียด

๒.๒.๑.๒ Moritaka Hayashi, The ๒๐๐๘ Japan-China Agreement on Cooperation for the Development of East China Sea Resources, The ๓๕th Annual Conference on the Law of the Sea and Ocean policy, Bali, ๒๒-๒๔ June ๒๐๑๑

จีน-ญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ จีนและญี่ปุ่นจัดทำ Joint Press Statement เพื่อแก้ปัญหาในระหว่างที่ยังไม่มีการกำหนดขอบเขตทางทะเลระหว่างกันในทะเลจีนตะวันออก ในลักษณะก้าวแรกของความร่วมมือเพื่อประโยชน์ร่วมกัน ด้วยการกำหนดพื้นที่ที่ทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันทำการสำรวจและกำหนดเป็นเขตพัฒนาร่วมต่อไป (Shirakaba / Chunxiao Oil and Gas Field) จะร่วมกันพัฒนาเพื่อประโยชน์ร่วมกัน และจะจัดทำความตกลงทวิภาคีในเรื่องนี้ต่อไป รวมทั้งจะหารือเพื่อพัฒนาร่วมเขตทางทะเลส่วนอื่นของทะเลจีนตะวันออกต่อไปด้วย อย่างไรก็ตาม จีนและญี่ปุ่นยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับ “การพัฒนา” ตามเอกสารฉบับนี้แตกต่างกัน โดยจีนมิได้มองเป็นการพัฒนาร่วม แต่เป็นความร่วมมือในการพัฒนาโดยบริษัทจีนภายใต้กฎหมายจีนที่ว่าด้วยความร่วมมือกับวิสาหกิจต่างชาติในการสำรวจและแสวงประโยชน์ในทรัพยากรปิโตรเลียมนอกชายฝั่งที่มีบริษัทญี่ปุ่นเข้าร่วม และจีนยังคงสิทธิอธิปไตยเหนือแหล่งดังกล่าว แต่ญี่ปุ่นมองเป็นการพัฒนาร่วม อย่างไรก็ตาม เป็นเรื่องที่ทั้งสองฝ่าย (ในขณะนั้น) จะเจรจากันในรายละเอียดต่อไป

๒.๒.๒ วรรณกรรมที่ว่าด้วยการสื่อสาร

อรรถวรรณ ปิรันธน์โอวาท^๘ ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการสื่อสาร ที่สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีนี้ได้ ดังนี้

๒.๒.๒.๑ อาจใช้ช่องทางการสื่อสารหลายช่องทางควบคู่กันเพื่อผนวกข้อดี อาทิ การสื่อสารทางลายลักษณ์อักษรซึ่งผู้อ่านสามารถรับรู้และเข้าใจด้วยตนเองและสามารถอ่านซ้ำให้เข้าใจมากขึ้น และการสื่อสารทางวาจา วิทยู โทรทัศน์ ซึ่งสามารถโน้มน้าวใจด้วยความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร

๒.๒.๒.๒ สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสร้างความสนใจได้ดี แต่ผลลัพธ์ค่อนข้างยากที่จะติดตาม อย่างไรก็ตาม หากจะรักษาทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปให้คงเส้นคงวาจำเป็นต้องใช้สื่อคอยย้ำข้อมูล ส่วนทัศนคติที่ฝังแน่นเปลี่ยนได้ยากอาจต้องใช้การสื่อสารแบบตัวต่อตัว ทั้งนี้ สื่อมวลชนอาจไม่เข้าถึงผู้รับสารได้โดยตรงทุกคนและมีผลต่อผู้รับสารแต่ละคนไม่เหมือนกันด้วย ทั้งผู้รับสารทุกคนก็มีได้รับสารจากสื่อมวลชนแหล่งเดียว

๒.๒.๒.๓ การสื่อสารอาจต้องอาศัยผู้นำความคิด (opinion leaders - แหล่งของข้อมูลหรือทรนศนะที่มีอิทธิพลต่อผู้ตาม ผู้ตามของบุคคลเหล่านี้เรียกว่าผู้รับสาร) เพื่อเข้าถึงผู้รับสาร โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ส่งสารไม่คุ้นเคยกับผู้รับสาร

๒.๒.๒.๔ การผนวกสื่อมวลชนกับสื่อบุคคล เป็นวิธีสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการ

^๘ อรรถวรรณ ปิรันธน์โอวาท, การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ (สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓๘-๑๔๗, ๒๑๐-๒๑๒, ๒๔๕-๒๕๒ และ ๓๙๕.

ถ่ายทอดความคิดไปสู่ผู้รับสารและชักชวนให้ใช้นวัตกรรม เป็นการไหลหลายขั้นตอนของข่าวสาร (multi-step flow of information)

๒.๒.๒.๕ การเสนอข่าวสองด้าน (ด้านบวกและด้านลบ ข้อดีและข้อเสีย) เหมาะสำหรับผู้รับสารที่ไม่ได้สนับสนุนจุดยืนของผู้ส่งสารแต่แรก และเหมาะสำหรับกรณีที่ผู้รับสารอาจมีโอกาสได้รับสารที่ค้านกับจุดยืนของผู้ส่งสาร อย่างไรก็ตาม ทศนคติและข้อผูกพันที่มีอยู่เดิมอาจทำให้การเสนอสารด้านเดียวหรือสองด้านไม่แตกต่างกันเลย

๒.๒.๒.๖ การเสนอสารซ้ำๆ ตั้งคำถามเพื่อให้ชวนติดตามและท้าทาย

๒.๒.๓ วรรณกรรมที่ว่าด้วยปัญหาการสื่อสารกับประชาชนในเรื่องเขตแดน

๒.๒.๓.๑ รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง “การพัฒนากระบวนการแก้ไขปัญหาเขตแดนทางบกระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน” โดยนายดามพ์ บุญธรรม ในหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๔ ปี ๒๕๕๕ ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคสำคัญต่างๆ ของการเจรจาเขตแดนทางบกระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งรวมถึงประเด็นต่อไปนี้

๑) ปัญหาเขตแดนมักถูกทำให้เป็นประเด็นการเมืองทั้งในบริบทของการเมืองภายในและในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (ไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน) ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองทั้งโดยการปลุกกระแสชาตินิยมเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม และใช้เป็นเครื่องมือโจมตีฝ่ายตรงข้ามเพื่อประโยชน์ทางการเมือง ผลพวงจากการปลุกฝังลัทธิชาตินิยมในรูปแบบ Official Nationalism ผ่านระบบการศึกษาและสื่อของทางการ ได้ทำให้ประชาชนไทยบางกลุ่ม ข้าราชการบางกลุ่มโดยเฉพาะฝ่ายความมั่นคง และกลุ่มการเมืองบางกลุ่มมองว่าการแก้ไขปัญหาเขตแดนโดยยึดถือสนธิสัญญาและแผนที่ต่างๆ ที่ไทยจัดทำไว้กับอังกฤษและฝรั่งเศส จะทำให้ไทยเสียดินแดน และเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของชาติ

๒) การขยายตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอาเซียนได้ก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เกิดกระแสความคิดเกี่ยวกับปัญหาเขตแดนแยกเป็นสองกระแสที่ถูกนำไปใช้เป็นวาทกรรมทางการเมืองอันเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการแก้ไขปัญหาเขตแดน ได้แก่ (๑) กระแสความคิดชาตินิยมที่นำไปสู่มาตรการการใช้กำลังทางทหารเข้าแก้ไขปัญหาเขตแดนโดยการเข้ายึดครองพื้นที่ล้ำเข้าไปในดินแดนของเพื่อนบ้านเพื่อความได้เปรียบทางยุทธวิธี หรือดำเนินการเจรจาเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะที่มุ่งจะเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว (๒) กระแสความคิดของกลุ่มผลประโยชน์ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดนมากกว่าความต้องการมีเส้นเขตแดนที่แน่ชัด นำไปสู่มาตรการแก้ไขปัญหาเขตแดนแบบฉาบฉวยเพื่อหวังผลทางการเมือง กวาดปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับเขตแดนเอาไว้ได้พรม

๓) สื่อมวลชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ดีพอเกี่ยวกับปัญหาเขตแดน ลงข่าวในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่สาธารณชน ประเด็นเขตแดนมักเป็นประเด็นที่สามารถกระตุ้นและปลุกเร้าความรู้สึกรักชาติและต่อต้านประเทศเพื่อนบ้าน การปลุกเร้าโดยวาทกรรมการเสียดินแดนกระทำได้ง่ายและเป็นรูปธรรม ขณะที่การชี้แจงแก้ไขความเข้าใจโดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทำได้โดยยากลำบากทั้งเนื่องจากเป็นประเด็นเทคนิคและข้อกฎหมายที่ซับซ้อน รวมทั้ง

เสี่ยงต่อการถูกกล่าวหาว่าทรยศต่อชาติ^๑

๒.๒.๓.๒ รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางของประเทศไทยในการทำสนธิสัญญาเกี่ยวกับเขตทางทะเลเพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ : กรณีศึกษา ไทย-กัมพูชา” โดยนางสาวอรุษา ธนากร ในหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๔ ปี ๒๕๕๕ ซึ่งศึกษาหลักการของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ การประกาศขอบเขตทางทะเลของไทยและกัมพูชาในอ่าวไทย การเจรจาจัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลกัมพูชาว่าด้วยพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกัน (MOU ๒๕๔๔) สำคัญ ผล และความเห็นเกี่ยวกับ MOU ๒๕๔๔ รวมทั้งได้สรุปปัญหาการดำเนินการตาม MOU ๒๕๔๔ ว่าปัญหาหลักที่ทำให้การเจรจาเกี่ยวกับเขตทางทะเลต้องหยุดชะงักลง และอาจนำไปสู่การยกเลิก MOU ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นกรอบการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่การอ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกับกัมพูชา นอกจากปัญหาการเมืองภายนอกประเทศแล้ว ปัจจัยสำคัญคือสาธารณชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ MOU ๒๕๔๔ ทำให้อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองและเป็นอุปสรรคในการดำเนินการตาม MOU ๒๕๔๔ ได้ และเรื่องเขตแดนเป็นเรื่องเกี่ยวกับสาธารณชน ควรหาช่องทางให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อยู่ในบริเวณที่พิพาท

๒.๓ สรุปกรอบแนวคิด

๒.๓.๑ การให้ข้อมูลและรับฟังความเห็นของประชาชน เป็นหลักการสำคัญที่รัฐต้องดำเนินการในการเจรจากำหนดเขตทางทะเลของประเทศ

๒.๓.๒ ประเด็นข้อสงสัยของสาธารณชนเกี่ยวกับปัญหาการเจรจากำหนดเขตทางทะเลระหว่าง ไทย-กัมพูชา จำเป็นต้องได้รับคำตอบจากภาครัฐ เพื่อการเจรจาได้รับความเห็นชอบจากสาธารณชนและสามารถมีความคืบหน้า

๒.๓.๓ การประกาศฝ่ายเดียวกำหนดเขตทางทะเลในอ่าวไทยโดยฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชา ไม่มีผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ ให้เป็นขอบเขตทางทะเล การกำหนดขอบเขตทางทะเลต้องกระทำร่วมกันระหว่างฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชาในฐานะรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกันโดยการเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเล

การเจรจาจัดทำความตกลงฯ จึงเป็นการดำเนินการที่จำเป็นเพื่อลดความขัดแย้ง สร้างความชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิและเขตอำนาจของฝ่ายไทยและของฝ่ายกัมพูชาในพื้นที่ที่ทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิทับซ้อนกันในอ่าวไทย และโดยที่การประกาศอ้างสิทธิฝ่ายเดียวยังไม่มีผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้น หากเขตทางทะเลอันเป็นผลจากการเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเลไทย-กัมพูชา ไม่สอดคล้องกับเขตทางทะเลที่ทั้งสองฝ่ายเคยประกาศฝ่ายเดียว

^๑ รายงานดังกล่าวยังได้ระบุปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ของการเจรจาเขตแดนทางบกระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ ความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ข้อจำกัดของไทยในการเลือกใช้การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีโดยฝ่ายที่สาม ผู้มีอำนาจทางการเมืองขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาเขตแดนว่าเป็นกระบวนการยาวนาน ต่อเนื่อง และไม่สิ้นสุด และบุคลากรต้องมีความเชี่ยวชาญและมีความต่อเนื่อง การขาดเอกภาพของการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย เป็นต้น หน้า ๔๕-๔๘.

ไว้ จึงไม่มีผลเป็นการทำให้เสียสิทธิที่เคยมีอยู่แต่อย่างใด

ในระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเลยังไม่แล้วเสร็จ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ กำหนดให้รัฐที่เกี่ยวข้องต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ ด้วยเจตนารมณ์แห่งความเข้าใจและความร่วมมือกัน การจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ระหว่าง ไทย-กัมพูชา จึงเป็นการดำเนินการที่จำเป็นทั้งจำเป็นตามข้อบทแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ จำเป็นเพื่อลดความขัดแย้งในพื้นที่ที่ทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิทับซ้อน และจำเป็นเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายสามารถแสวงประโยชน์และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ที่อ้างสิทธิทับซ้อนเพื่อตอบสนองความจำเป็นด้านพลังงาน เศรษฐกิจ และสังคม ภายใต้เงื่อนไขที่ทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วมกันกำหนด โดยไม่ต้องรอผลการเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเล

การเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเล และการจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ในระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเลยังไม่แล้วเสร็จ เป็นสิ่งที่รัฐต่างๆ ในประชาคมระหว่างประเทศที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกัน ดำเนินการอยู่แล้วอย่างแพร่หลาย

ในกรณีที่ไม่สามารถจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันได้ภายในระยะเวลาอันสมควร และเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตทางทะเลขึ้น รัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งในกรณีนี้ได้แก่ ไทยและกัมพูชาต้องระงับข้อพิพาท หากไม่ด้วยการ (๑) เจรจาเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างกันด้วยตนเอง หรือโดยการไต่สวน การไกล่เกลี่ย หรือการประนีประนอม โดยความช่วยเหลือของฝ่ายที่สามซึ่งไม่มีผลผูกพันแต่ไทยและกัมพูชาตัดสินใจเอง ก็ต้องใช้ (๒) การระงับข้อพิพาทโดยฝ่ายที่สามซึ่งมีผลผูกพันได้แก่ อนุญาโตตุลาการ หรือการระงับข้อพิพาทในศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ (ITLOS) หรือศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) เมื่อพิจารณาจะพบว่า การเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเล และการจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ในระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเลยังไม่แล้วเสร็จ น่าจะเป็นทางเลือกที่ดีกว่า เพราะอย่างน้อย ฝ่ายไทยก็มีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตและเงื่อนไขด้วยตนเอง

๒.๓.๔ ข้อมูลในประเด็นหลักๆ ข้างต้นเป็นสิ่งที่รัฐบาลต้องทำความเข้าใจกับประชาชนด้วยแนวทาง วิธีการ และช่องทางที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันที่ (๔.๑) ถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์แห่งกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งใช้บังคับแก่ประชาคมระหว่างประเทศ (๔.๒) สอดคล้องกับผลประโยชน์ของชาติในการนำฝ่ายไทยเข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดเขตทางทะเลด้วยตนเอง (๔.๓) สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินการให้เป้าหมายในการลดความขัดแย้งและสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิและเขตอำนาจของฝ่ายไทยและของฝ่ายกัมพูชาในพื้นที่ที่ปัจจุบันทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิทับซ้อนกันในอ่าวไทยบรรลุผลได้จริงในทางปฏิบัติ

บทที่ ๓ ผลการศึกษา

๓.๑ การสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการเจรจาแบ่งเขตทางทะเล ไทย- กัมพูชา ที่ได้ดำเนินการในช่วงที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน

๓.๑.๑ การดำเนินการ

นอกจากการหารือกับที่ปรึกษากฎหมายชาวต่างประเทศของรัฐบาลเพื่อแสวงหาข้อมูลความเห็นประกอบการพิจารณากำหนดท่าสำหรับการเจรจากำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา แล้ว ในช่วงปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๕ กรมสนธิสัญญาและกฎหมายได้สื่อสารเพื่อให้ข้อมูลทำความเข้าใจ รวมทั้งรับฟังข้อคิดเห็นจากกลุ่มต่างๆ ได้แก่

๑) การประชุมหารือกับนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายระหว่างประเทศ (คณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่างๆ)

๒) การประชุมหารือกับหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทย

๓) การประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔) จัดหรือเข้าร่วมในการสัมมนาเพื่อให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในหลายโอกาส อาทิ ในการสัมมนาที่จัดโดยกระทรวงการต่างประเทศ ที่จัดโดยกองทัพเรือ และที่จัดโดยกองกำลังป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด โดยเชิญผู้เข้าร่วมจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาชนและสื่อมวลชน ซึ่งรวมถึงนักวิชาการด้านกฎหมายทะเล ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในจังหวัดชายฝั่งทะเลของพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน

๕) เข้าชี้แจงตอบข้อซักถามของคณะกรรมการธิการต่างๆ ของรัฐสภา

๖) นอกจากนี้ กรมสนธิสัญญาและกฎหมายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการจัดเตรียมสารที่จะสื่อเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการเผยแพร่และอ้างอิงอย่างถูกต้อง ใช้ถ้อยคำที่รัดกุมและชัดเจนสามารถสร้างความกระจ่างให้เกิดแก่ประชาชนในวงกว้าง เพื่อลดความไม่เข้าใจและลดแรงเสียดทานให้การเจรจาสามารถดำเนินต่อไปได้ สำหรับใช้เผยแพร่ทำความเข้าใจแก่ประชาชนผ่านช่องทางต่างๆ อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศ การให้ข้อมูลผ่านสื่อมวลชน เป็นต้น ในทำนองเดียวกับการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนกรณีปราสาทพระวิหาร

อนึ่ง สำหรับช่วงก่อนหน้า คือ ปี ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นปีที่จัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกัน ลงนามเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ หรือที่เรียกว่า “MOU ๒๕๔๔” และมีการประชุมคณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค ไทย-กัมพูชา ในปี ๒๕๔๔ และปี ๒๕๔๕ นั้น หลังการเจรจาในปี ๒๕๔๕ จนถึงราวปี ๒๕๕๓ สถานการณ์ตลอดช่วงเวลาดังกล่าวไม่เอื้อให้มีพัฒนาการของการเจรจาแบ่งเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา และการสื่อสารกับประชาชนเกี่ยวกับการ

เจรจา ในช่วงดังกล่าว ดังนี้

๑) เหตุการณ์เผาสถานเอกอัครราชทูตไทยในกัมพูชาในเดือนมกราคม ๒๕๔๖ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ ไทย-กัมพูชา

๒) รัฐประหารในไทยในเดือนกันยายน ๒๕๔๙ นำไปสู่การยกร่างรัฐธรรมนูญโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญและการออกเสียงลงประชามติเพื่อให้ความเห็นชอบแก่ร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ และการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งมีบทบัญญัติมาตรา ๑๙๐ กำหนดขั้นตอนต่างๆ ที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการในการจัดทำหนังสือสัญญา ๕ ประเภทรวมถึงหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา โดยก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญาฯ คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และคณะรัฐมนตรีต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญาโดยต้องเสนอกรอบการเจรจาเพื่อขอความเห็นชอบจากรัฐสภาด้วย

๓) ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖-๗/ ๒๕๕๑ ให้แถลงการณ์ร่วม ไทย-กัมพูชา ฉบับลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นหนังสือสัญญาที่อาจมีผลเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรืออาจมีผลเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ ต้องนำขอความเห็นชอบของรัฐสภาก่อน ตามมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญฯ

๔) ปี ๒๕๕๑ กัมพูชายื่นคำขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทยกัมพูชาถึงขั้นปะทะกันด้วยอาวุธตามแนวชายแดนระหว่างปี ๒๕๕๑-๒๕๕๔ และประธานคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) ได้ออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ให้หยุดยิงถาวรและให้ทั้งสองฝ่ายแก้ไขปัญหาด้วยกลไกทวิภาคีโดยให้อินโดนีเซียในฐานะประธานอาเซียนขณะนั้นมีบทบาทสนับสนุนที่เหมาะสม แต่การดำเนินการไม่มีความคืบหน้า

๕) ๒๘ เมษายน ๒๕๕๔ กัมพูชายื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ขอให้ตีความคำพิพากษาของศาลเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๐๕ กรณีปราสาทพระวิหาร และไทยได้เข้าต่อสู้คดี ปัจจุบันคดียังอยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาคดี

๓.๑.๒ ปัญหาของการสื่อสารกับประชาชนจากการดำเนินการที่ผ่านมา

๑) การกำหนดท่าทีฝ่ายไทยสำหรับการเจรจากับฝ่ายกัมพูชา โดยธรรมชาติเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการอย่างลับเพื่อมิให้เป็นที่ล่วงรู้ถึงคู่เจรจา ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติในการเจรจาต่อรอง การให้ข้อมูลและรับฟังความเห็นจากฝ่ายต่างๆ ของไทยจึงมีความโปร่งใสต่อประชาชนได้ในระดับหนึ่ง โดยมีข้อจำกัดที่ต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวังอีกด้านหนึ่ง

๒) การกำหนดขอบเขตทางทะเล เกี่ยวข้องกับข้อมูลด้านเทคนิคและกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งมีความซับซ้อนต้องการพื้นฐานความรู้ในเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นระบบ การสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจในเรื่องนี้จึงมีข้อจำกัดอยู่เอง และต้องมีการออกแบบสารที่จะสื่ออย่างเป็นระบบเพื่อปูพื้นฐานข้อมูลด้านเทคนิคและหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจได้อย่างง่ายรวมทั้งยังต้องพัฒนาข้อมูลดังกล่าวให้เป็นสารสองด้านที่แสดงทางเลือก ผลดีผลเสียของแต่ละ

ทางเลือก สำหรับการพิจารณาด้วย

๓) การที่ประเด็นการเจรจากำหนดเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา ซึ่งมีความซับซ้อน อยู่แล้วในตัวเองตามข้อ ๒ ได้ถูกกระแสนโยบาย (ค่านึงถึงแต่ประโยชน์ของไทยฝ่ายเดียวและต่อต้าน กัมพูชา) และกระแสนต่อต้านการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ทับซ้อนด้วยความเชื่อว่าจะเป็น ประโยชน์แก่เพียงบางฝ่าย บดบังความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกับกัมพูชาในการหาความชัดเจนเรื่องเส้น เขตทางทะเลเพื่อป้องกันและลดความขัดแย้งระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศและความ จำเป็นต้องตอบสนองด้านพลังงานอันเป็นประโยชน์ของประเทศไทยในภาพรวม ทำให้กลายเป็น ประเด็นการเมือง ยิ่งเพิ่มความซับซ้อนในการสื่อสารให้มากขึ้นอีก การชี้แจงทำความเข้าใจกับ ประชาชน สื่อมวลชน และฝ่ายตรวจสอบต่างๆ นอกจากต้องเผชิญกับประเด็นท้าทายของการสื่อสาร ในการทำให้ข้อมูลด้านเทคนิคและกฎหมายเป็นที่เข้าใจแก่ประชาชนได้อย่างง่ายแล้ว ยังต้องเผชิญกับ อคติซึ่งบดบังตรรกะ/การใช้เหตุผลซึ่งเป็นประเด็นท้าทายยิ่งกว่า

๔) สื่อมวลชนบางส่วนเลือกที่จะนำเสนอกระแสนโยบาย กระแสนต่อต้านการแสวง ประโยชน์ และประเด็นการเมือง มากกว่าจะเลือกทำหน้าที่ช่วยนำเสนอและกระจายข้อมูลความรู้ด้าน เทคนิคและกฎหมายเพื่อสร้างความกระจ่างอย่างตรงไปตรงมาให้เกิดแก่ประชาชนในวงกว้าง

๕) การดำเนินการตามข้อ ๑ - ๓ โดยเฉพาะการจัดเตรียมสารที่จะสื่อเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการเผยแพร่และอ้างอิงอย่างถูกต้อง ใช้ถ้อยคำที่รัดกุมและชัดเจนสามารถสร้างความ กระจ่างให้เกิดแก่ประชาชนในวงกว้าง เพื่อลดความไม่เข้าใจและลดแรงเสียดทานให้การเจรจา สามารถดำเนินต่อไปได้ จำเป็นต้องดำเนินการโดยบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคนิคและ กฎหมายระหว่างประเทศ ในจำนวนที่เพียงพอแก่การดำเนินการได้อย่างเต็มที่ มีความต่อเนื่อง เป็น ระบบ และรวดเร็วตอบสนองทันเหตุการณ์

แต่ปัจจุบันกลุ่มงานเจรจากำหนดเขตทางทะเลในส่วนของกรมสนธิสัญญาและ กฎหมาย ที่จะดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ ซึ่งเป็น ผู้ดำเนินการด้านเทคนิคการทำแผนที่ และกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน เป็นเพียงทีม เฉพาะกิจซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการกองกฎหมาย กับเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้าน กฎหมายทะเล ๕-๖ คนที่ปฏิบัติการหลักอยู่ในกองต่างๆ ของกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ได้แก่ กองกฎหมาย กองเขตแดน และกองงานพัฒนากฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งทีมเฉพาะกิจนี้ต้องให้ เวลาส่วนใหญ่แก่ภารกิจหลักของกองกฎหมายและกองที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๓ ประเด็นข้อสงสัยที่ประชาชนยังคงมีต่อการเจรจาแบ่งเขตทางทะเลไทย-กัมพูชา

แม้ที่ผ่านมาจะมีการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการเจรจากำหนด ขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา ตามข้อ ๓.๑.๑ แต่ปัญหาของการสื่อสารตามข้อ ๓.๑.๒ ทำให้ ประชาชนยังคงมีประเด็นข้อสงสัยต่อการเจรจาแบ่งเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา ซึ่งประเด็นหลักๆ ที่มີ ความสำคัญในลำดับแรกที่จะต้องออกแบบสารเพื่อใช้สื่อสารสร้างความกระจ่างอย่างตรงไปตรงมาให้เกิด แก่ประชาชนในวงกว้าง มีดังนี้

๑) เหตุใดไทยจึงต้องเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเลกับกัมพูชา? (ข้อมูลการประกาศอ้างสิทธิของทั้งสองฝ่าย กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการแบ่งเขตทางทะเล และการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตทางทะเลโดยสันติวิธี)

๒) เหตุใดไทยจึงเจรจาจัดทำ MOU ๒๕๔๔ กับกัมพูชา? (กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการแบ่งเขตทางทะเล ทางปฏิบัติของรัฐต่างๆ ในการจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะปฏิบัติได้ระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเลยังไม่แล้วเสร็จ)

๓) การเจรจากับกัมพูชาจะทำให้ไทยเสียสิทธิที่ไทยมีอยู่หรือไม่? (ข้อมูลกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องเขตทางทะเลและสิทธิของรัฐชายฝั่ง)

๔) หากเจรจากับกัมพูชาจะส่งผลกระทบต่ออธิปไตยของไทยเหนือเกาะกูดหรือไม่? (ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการยอมรับของกัมพูชาต่ออธิปไตยของไทยเหนือเกาะกูด ข้อมูลกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับอธิปไตยของไทยเหนือเกาะกูด)

๕) ทางเลือก (จะเจรจาหรือไม่เจรจากับกัมพูชา) และผลของทางเลือก (กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการกำหนดเขตทางทะเลและการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี)

๖) ความจำเป็นด้านพลังงาน เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

๗) การเจรจาระหว่างไทยและกัมพูชา มีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่? (ข้อมูลเกี่ยวกับกลไกการเจรจาและการดำเนินการที่ผ่านมา)

สำหรับสารที่อาจใช้สำหรับสื่อสร้างความกระจ่าง ปรากฏในข้อ ๓.๒.๔

๓.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมในบทที่ ๒ ปรับใช้กับการสื่อสารเกี่ยวกับการเจรจากำหนดเขตทางทะเล ไทย- กัมพูชา

๓.๒.๑ การระบุกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ผลประโยชน์/ประเด็นที่แต่ละกลุ่มสนใจ

๓.๒.๑.๑ กลุ่มผลประโยชน์ทางตรง

๑) ประชาชนไทยในภาพรวม ผลประโยชน์ในเรื่องเขตทางทะเลของประเทศไทยที่มีความชัดเจนแก่การใช้อธิปไตย สิทธิอธิปไตย และอำนาจรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศขจัดปัญหาการละเมิดน่านน้ำซึ่งกันและกันและการใช้อำนาจรัฐทับซ้อนกันในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในอ่าวไทย ผลประโยชน์ในเรื่องการสำรวจและแสวงประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ทับซ้อน โดยเฉพาะทรัพยากรประมงและก๊าซธรรมชาติเพื่อตอบสนองความจำเป็นด้านพลังงาน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศและผลประโยชน์ในเรื่องการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้อยู่ในระดับที่ดีไม่มีความขัดแย้งระหว่างกันในพื้นที่ทับซ้อนทั้งความขัดแย้งในระดับรัฐ และในระดับประชาชน

๒) ชุมชนที่อาศัยและประกอบอาชีพตามแนวชายฝั่งและในพื้นที่ทับซ้อน ผลประโยชน์ในเรื่องการใช้ชีวิต ประกอบอาชีพ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ทับซ้อนโดยปราศจากประเด็นการละเมิดน่านน้ำและการใช้อำนาจรัฐทับซ้อนในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในอ่าวไทย และโดยปราศจากความขัดแย้งระหว่างประชาชนของสองประเทศ

๓) กลุ่มประมง ผลประโยชน์ในเรื่องการทำประมงในพื้นที่ทับซ้อนโดยไม่ประสบปัญหาการละเมิดน่านน้ำและการใช้อำนาจรัฐทับซ้อนกันระหว่างสองประเทศ

๔) กลุ่มธุรกิจพลังงานที่ได้รับสัมปทานจากฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชา ผลประโยชน์ในเรื่องการสำรวจและแสวงประโยชน์ในก๊าซธรรมชาติในพื้นที่ทับซ้อน โดยปราศจากการใช้อำนาจรัฐทับซ้อนในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในอ่าวไทย เพื่อสามารถเดินหน้าในการสำรวจและผลิต

ตามสัญญาสัมปทานที่มีอยู่แล้วแต่ปัจจุบันยังไม่สามารถดำเนินการได้เพราะปัญหาความไม่ชัดเจนในเรื่องเขตทางทะเลในพื้นที่ที่ทับซ้อนว่าเขตใดไทยหรือกัมพูชาเป็นฝ่ายใช้อธิปไตย สิทธิอธิปไตย และอำนาจอธิปไตยตามกฎหมายระหว่างประเทศ

๓.๒.๑.๒ กลุ่มผลประโยชน์ทางอ้อม

๑) สื่อมวลชน อาจมีทั้งกลุ่มที่สนับสนุนและกลุ่มที่คัดค้านการเจรจา กำหนดเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา และกลุ่มที่เลือกทำหน้าที่ช่วยนำเสนอและกระจายข้อมูลความรู้ด้านเทคนิคและกฎหมายเพื่อสร้างความกระจ่างอย่างตรงไปตรงมาให้เกิดแก่ประชาชนในวงกว้าง

กลุ่มที่สนับสนุน อาจเป็นกลุ่มที่มีแนวคิดเรื่องความจำเป็นที่ไทยต้องร่วมมือกับกัมพูชาในการหาความชัดเจนเรื่องเส้นเขตทางทะเลเพื่อป้องกันและลดความขัดแย้งระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศและความจำเป็นต้องตอบสนองด้านพลังงานอันเป็นประโยชน์ของประเทศไทยในภาพรวม หรือกลุ่มที่สนับสนุนผลประโยชน์จากการแสวงประโยชน์ในทรัพยากรโดยบางฝ่าย

กลุ่มที่คัดค้าน อาจมีทั้งกลุ่มที่ต่อต้านการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ทับซ้อนด้วยความเชื่อว่าจะเป็นการเป็นประโยชน์แก่เพียงบางฝ่าย มิได้เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยในภาพรวม หรือกลุ่มที่มีแนวคิดชาตินิยมที่คำนึงถึงประโยชน์ของไทยฝ่ายเดียวเป็นที่ตั้งและต่อต้านกัมพูชา หรือกลุ่มที่ประสงค์หยาบยกเรื่องนี้เป็นประเด็นการเมืองเพื่อสนับสนุนแนวคิดทางการเมืองของตน หรือเพื่อสนับสนุนกลุ่มการเมืองบางกลุ่ม

๒) กลุ่มการเมืองที่คัดค้านการเจรจากับกัมพูชา อาจมีทั้งกลุ่มที่ต่อต้านการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ทับซ้อนด้วยความเชื่อว่าจะเป็นการเป็นประโยชน์แก่เพียงบางฝ่าย มิได้เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยในภาพรวม หรือกลุ่มที่มีแนวคิดชาตินิยมที่คำนึงถึงประโยชน์ของไทยฝ่ายเดียวเป็นที่ตั้งและต่อต้านกัมพูชา หรือกลุ่มที่ประสงค์หยาบยกเรื่องนี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือโดยหวังผลประโยชน์และความได้เปรียบทางการเมือง

๓) กลุ่มนักวิชาการ อาจมีทั้งกลุ่มที่สนับสนุนและกลุ่มที่คัดค้านการเจรจากำหนดเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา และกลุ่มที่เลือกทำหน้าที่ช่วยนำเสนอและกระจายข้อมูลความรู้ด้านเทคนิคและกฎหมายเพื่อสร้างความกระจ่างอย่างตรงไปตรงมาให้เกิดแก่ประชาชนในวงกว้าง

กลุ่มที่สนับสนุน อาจเป็นกลุ่มที่มีแนวคิดเรื่องความจำเป็นที่ไทยต้องร่วมมือกับกัมพูชาในการหาความชัดเจนเรื่องเส้นเขตทางทะเลเพื่อป้องกันและลดความขัดแย้งระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศและความจำเป็นต้องตอบสนองด้านพลังงานอันเป็นประโยชน์ของประเทศไทยในภาพรวม

กลุ่มที่คัดค้าน อาจมีทั้งกลุ่มที่ต่อต้านการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ทับซ้อนด้วยความเชื่อว่าจะเป็นการเป็นประโยชน์แก่เพียงบางฝ่าย มิได้เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยในภาพรวม หรือกลุ่มที่มีแนวคิดชาตินิยมที่คำนึงถึงประโยชน์ของไทยฝ่ายเดียวเป็นที่ตั้งและต่อต้านกัมพูชา หรือกลุ่มที่ประสงค์หยาบยกเรื่องนี้สนับสนุนแนวคิดทางการเมืองของตน

๔) กลุ่ม NGO มีแนวโน้มต่อต้านการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ทับซ้อนด้วยความเชื่อว่าจะเป็นการเป็นประโยชน์แก่เพียงบางฝ่าย มิได้เป็นประโยชน์แก่ประชาชน/ชุมชนโดยเฉพาะชุมชนในบริเวณพื้นที่ทับซ้อน

๓.๒.๒ วิธีสื่อสารที่อาจใช้

๑) วางยุทธศาสตร์ระยะยาวทั้งสำหรับการเจรจาและการสื่อสาร คาดการณ์ล่วงหน้าและเตรียมสารที่จะสื่อในแต่ละสถานการณ์ทั้งในเชิงรุก และเชิงรับ

๒) จัดทำแผนสื่อสาร ย่อยเป็นแผนเล็กต่อแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยออกแบบสารให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นห่วงกังวลของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

๓) เลือกใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งรวมถึงการสื่อสารในระดับมวลชนอย่างเป็นทางการ และการสื่อสารตรงกับเฉพาะกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ

๔) ดำเนินการเชิงรุกในการสร้างความสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย

๕) จัดเตรียมสารที่จะสื่อเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการเผยแพร่และอ้างอิงอย่างถูกต้อง ใช้สารที่สามารถทำให้ประเด็นทางเทคนิคและกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องเป็นที่เข้าใจได้ง่าย ใช้ถ้อยคำที่รัดกุมและชัดเจนสามารถสร้างความกระจ่างให้เกิดแก่ประชาชนในวงกว้าง เพื่อลดความไม่เข้าใจและลดแรงเสียดทานให้การเจรจาสามารถดำเนินต่อไป โดยใช้เผยแพร่ทำความเข้าใจแก่ประชาชนผ่านช่องทางต่างๆ อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศ การให้ข้อมูลผ่านสื่อมวลชน เป็นต้น ในทำนองเดียวกับการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนกรณีปราสาทพระวิหาร

๖) ใช้การสื่อสารแบบสองทางเพื่อให้ข้อมูลและรับฟังข้อคิดเห็นประกอบการดำเนินการ โดยดำเนินการเป็นระยะอย่างต่อเนื่องในการสร้างการมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการ ให้ข้อมูล วิเคราะห์ร่วมกัน สร้างแรงจูงใจ ดำเนินการให้เห็น ทำกิจกรรมร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน รับฟังและจัดการผลประโยชน์ สิทธิ และความรับผิดชอบของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

๗) สื่อสารโดยให้ข้อมูลสองด้าน นำเสนอทางเลือกโดยแสดงผลดีผลเสียของแต่ละทางเลือกเพื่อประกอบการพิจารณาซึ่งน้ำหนัก โดยแสดงเหตุและผล

๘) หาพันธมิตรจากภาควิชาการมาช่วยสนับสนุนการสื่อสาร เพื่อให้ข้อคิดเห็นตามหลักวิชาชี้พ้อย่างตรงไปตรงมา เพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลข้อมูล ประกอบการพิจารณาของประชาชนผู้รับสาร

๙) ใช้มืออาชีพที่มีความชำนาญเรื่องการสื่อสารเป็นช่องทางหนึ่งด้วย

๑๐) นำสื่อ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาควิชาการไปสำรวจและทำความเข้าใจกับสถานที่ (พื้นที่ทับซ้อนทางทะเล เกาะกูด ฯลฯ) รวมทั้งถ่ายทำเพื่อแพร่ภาพเพื่อให้ข้อมูลและทำความเข้าใจแก่สาธารณชน

๑๑) จัดทำ website เฉพาะที่บรรจุข้อมูลที่เกี่ยวข้องและประเด็นที่ประชาชนสนใจอย่างรอบด้าน อย่างเป็นระบบ ง่ายต่อการเข้าถึงและการค้นหาหัวข้อที่ต้องการ ในทำนองเดียวกับ website ที่จัดทำกรณีปราสาทพระวิหาร www.phraviharn.org

๑๒) จัดทำสารคดีเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

๑๓) การดำเนินการเชิงรุก on-line จัดช่องทางสื่อสารถาม-ตอบประชาชนที่รวดเร็ว มีทีมเฝ้าดูและตอบคำถามอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ข้อมูล ลดข้อห่วงกังวลและทัศนคติด้านลบ และจำกัดวงประเด็นปัญหาไม่ให้ลุกลามออกไป

๓.๒.๓ ผู้สื่อสาร

๑) ควรประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันสื่อสาร
 ๒) อาจตั้งทีมสื่อสารขึ้นเฉพาะ เตรียมสาร นำสารลง website ให้ข้อมูลในประเด็นที่ประชาชนสนใจอย่างรอบด้าน รวมทั้งติดตามเฝ้าดูและตอบคำถามประชาชนตามช่องทางสื่อสาร on-line อย่างรวดเร็ว เพื่อให้ข้อมูล ลดข้อห่วงกังวลและทัศนคติด้านลบ และจำกัดวงประเด็นปัญหาไม่ให้ลุกลามออกไป

๓) หา spokesperson ที่ความรู้ดีในเรื่องนี้ มีบุคลิกเหมาะแก่การสื่อสารกับหลากหลายกลุ่มมีทักษะในการสื่อสารและประสานประโยชน์ท่ามกลางความขัดแย้ง

๔) อาจพิจารณาใช้ผู้สื่อข่าวที่มีความสามารถในการซักถามสั้น ๆ ง่าย ตรงประเด็น และอยู่ในความสนใจของประชาชน เป็นช่องทางสื่อสาร

๓.๒.๔ สารที่จะสื่อไปยังประชาชน

ควรรวมถึงข้อมูลตอบประเด็นข้อสงสัยที่ประชาชนยังคงมีต่อการเจรจาแบ่งเขตทางทะเล ไทย - กัมพูชา ดังต่อไปนี้

๓.๒.๔.๑ เหตุใดไทยจึงต้องเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลกับกัมพูชา? (ข้อมูลการประกาศอ้างสิทธิของทั้งสองฝ่าย กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการแบ่งเขตทางทะเลและการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตทางทะเลโดยสันติวิธี)

สาร - การประกาศเขตไหล่ทวีปในอ่าวไทยของกัมพูชาในปี ๒๕๑๕ เป็นการประกาศอ้างสิทธิฝ่ายเดียว ไม่มีผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศผูกพันไทย และการประกาศเขตไหล่ทวีปในอ่าวไทยของไทยในปี ๒๕๑๖ ก็เป็นการประกาศอ้างสิทธิฝ่ายเดียวที่ไม่มีผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศผูกพันกัมพูชาเช่นกัน

- พื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิทางทะเลทับซ้อนกันในอ่าวไทย ส่วนใดเป็นทะเลอาณาเขต เขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีปของไทย และส่วนใดเป็นทะเลอาณาเขต เขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีปของกัมพูชา กฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ (United Nations Convention on the Law of the Sea of ๑๙๘๒ : UNCLOS) ข้อ ๑๕ ข้อ ๗๔ และข้อ ๘๓ กำหนดให้รัฐที่มีชายฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกัน ต้องเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลระหว่างกัน และในระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลยังไม่แล้วเสร็จ ต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ระหว่างกัน ด้วยเจตนารมณ์แห่งความเข้าใจและความร่วมมือกัน

- ในกรณีที่ไม่สามารถจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันได้ภายในระยะเวลาอันสมควรและเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตทางทะเลขึ้น รัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งในกรณีนี้ได้แก่ ไทยและกัมพูชาต้องระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ ภาค ๑๕ และตามกฎบัตรสหประชาชาติ ข้อ ๒ วรรค ๓ และข้อ ๓๓ วรรค ได้แก่

๑) การระงับข้อพิพาทโดยรัฐที่เกี่ยวข้องเอง ด้วยการเจรจาระหว่างรัฐที่เกี่ยวข้องด้วยกันเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างกันด้วยตนเอง

๒) การดำเนินการโดยฝ่ายที่สามซึ่งไม่มีผลผูกพันรัฐที่เกี่ยวข้อง (Non-binding procedures) ได้แก่ การไต่สวน (enquiry) การไกล่เกลี่ย (mediation) การ

ประนีประนอม (conciliation)

๓) การดำเนินการโดยฝ่ายที่สามซึ่งมีผลผูกพันรัฐที่เกี่ยวข้อง (Binding procedures) ได้แก่อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) และอนุญาโตตุลาการพิเศษ (Special Arbitration) ตามภาค ๗ ของ UNCLOS และการระงับข้อพิพาทในศาล (judicial settlement) ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ (International Tribunal for the Law of the Sea : ITLOS) ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice : ICJ)

- ดังนั้น ในระหว่างที่ไทยและกัมพูชายังไม่มีความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลระหว่างกันและเกิดข้อพิพาททางทะเลระหว่างกันขึ้น การระงับข้อพิพาทระหว่างกันหากไม่ดำเนินการด้วยการเจรจาเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างกันเอง หรือโดยการไต่สวน การไกล่เกลี่ย หรือการประนีประนอม โดยความช่วยเหลือของฝ่ายที่สามซึ่งไม่มีผลผูกพันแต่ไทยและกัมพูชาตัดสินใจเอง ก็ต้องใช้การระงับข้อพิพาทโดยฝ่ายที่สามซึ่งมีผลผูกพัน ได้แก่ ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ หรือศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า การเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเล และการจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ในการเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเลยังไม่แล้วเสร็จ น่าจะเป็นทางเลือกที่ดีกว่า เพราะอย่างน้อย ไทยก็มีส่วนร่วมในการกำหนดเขตและเงื่อนไขด้วยตนเอง สำหรับการวินิจฉัยโดยอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หรือศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ (ITLOS) หรือ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) แม้มีแนวโน้มที่จะใช้ provisional equidistance line เป็นเกณฑ์ และปรับเส้นดังกล่าวตามลักษณะพิเศษทางภูมิศาสตร์หรือปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรม แนวทางดังกล่าวก็มีความยืดหยุ่นสูงและเปิดกว้างสำหรับการกำหนดเขตทางทะเลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของแต่ละกรณีซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน จึงเป็นเรื่องยากที่จะชี้ชัดว่า เส้นแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างไทย-กัมพูชาที่ถูกต้องตามกฎหมายระหว่างประเทศควรเป็นเส้นใด และคำวินิจฉัยโดยอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ (ITLOS) หรือ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) จะออกมาในทางที่เป็นคุณแก่ไทยหรือไม่ นอกจากนี้ กระบวนการเข้าสู่การพิจารณาขององค์กรดังกล่าวก็ไม่ใช่ว่าจะง่าย เนื่องจากต้องอาศัยความยินยอมจากทั้งสองประเทศ แต่กัมพูชายังไม่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ และในส่วนของไทยอาจเกิดขึ้นได้ยากเมื่อคำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนไทยส่วนใหญ่ต่อกระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศในคดีปราสาทพระวิหาร

- การเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลระหว่างไทย-กัมพูชา ในพื้นที่ที่ทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิทางทะเลทับซ้อนกันในอ่าวไทย จึงเป็นการดำเนินการที่จำเป็นตามข้อบทแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ และจำเป็นเพื่อลดความขัดแย้งในพื้นที่ดังกล่าว

๓.๒.๔.๒ เหตุใดไทยจึงเจรจาจัดทำ MOU ๒๕๔๔ กับกัมพูชา? (กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการแบ่งเขตทางทะเล และข้อมูลเกี่ยวกับทางปฏิบัติของรัฐต่างๆ (State Practices) ในการจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ ระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเลยังไม่แล้วเสร็จ)

สาร - โดยปกติการเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเลระหว่างรัฐชายฝั่งที่อ้างสิทธิทางทะเลทับซ้อนกันจะใช้เวลาอันยาวนานเนื่องจากแต่ละฝ่ายย่อมต้องการยืนยันเขตที่

เป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับตนจึงไม่สามารถตกลงกันได้ในเวลาอันสั้น การจัดทำข้อตกลงชั่วคราวขึ้นใช้บังคับระหว่างกันไปพลางก่อนจึงเป็นความจำเป็นเพื่อป้องกันและแก้ไขข้อพิพาทเฉพาะหน้า

- ในระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเลยังไม่แล้วเสร็จ กฎหมายระหว่างประเทศซึ่งได้แก่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ กำหนดให้รัฐที่เกี่ยวข้องต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ (provisional arrangements of a practical nature) ระหว่างกัน ด้วยเจตนาธรรมแห่งความเข้าใจและความร่วมมือกัน การจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ระหว่าง ไทย-กัมพูชา จึงเป็นการดำเนินการที่จำเป็น ทั้งจำเป็นตามข้อบทแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ จำเป็นเพื่อลดความขัดแย้งในพื้นที่ที่ทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิทับซ้อนกันในอ่าวไทย และจำเป็นเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายสามารถแสวงประโยชน์และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ที่อ้างสิทธิทับซ้อนเพื่อตอบสนองต่อความจำเป็นด้านพลังงาน เศรษฐกิจ และสังคม ได้โดยไม่ต้องรอผลการเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเล ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขที่ทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วมกันกำหนด

- การจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเลยังไม่แล้วเสร็จ เป็นสิ่งที่รัฐต่างๆ ในประชาคมระหว่างประเทศที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกันดำเนินการอยู่แล้วอย่างแพร่หลายซึ่งไทยและกัมพูชาสามารถจัดทำความตกลงหรือข้อตกลงชั่วคราวในทำนองเดียวกันขึ้นใช้บังคับระหว่างกันไปพลางก่อน เพื่อลดความขัดแย้ง และป้องกันข้อพิพาทในพื้นที่อ้างสิทธิทางทะเลทับซ้อนในอ่าวไทยในระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชายังไม่แล้วเสร็จ

- การจัดทำข้อตกลงชั่วคราวอาจมีลักษณะเป็น (๑) ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือ (Cooperation Arrangements) หรือข้อตกลงว่าด้วยการพัฒนาร่วม (Joint Development Arrangements) เช่น ในเรื่องประมง ในเรื่องไฮโดรคาร์บอน ฯลฯ (๒) ข้อตกลงกำหนดเขตทางทะเลชั่วคราว (Provisional Boundary Arrangements) หรือ (๓) ข้อตกลงกำหนดข้อจำกัดร่วมกัน (Mutual Restraint Arrangements)

- สำหรับข้อตกลงว่าด้วยการพัฒนาร่วม อาจทำในรูปแบบต่างๆ อาทิ (๑) รัฐหนึ่งบริหารจัดการพื้นที่พัฒนาร่วมในนามของรัฐที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยรัฐอื่นติดตามการพัฒนาและได้รับส่วนแบ่งจากผลประโยชน์จากการพัฒนา (๒) รัฐที่เกี่ยวข้องทำ Joint Venture เพื่อเป็นผู้ดำเนินการพัฒนารายเดียวในเขตพัฒนาร่วม (๓) รัฐที่เกี่ยวข้องจัดตั้ง joint authority ขึ้นบริหารจัดการการพัฒนา เป็นต้น

- ตัวอย่างข้อตกลงชั่วคราวระหว่างประเทศต่างๆ ที่อ้างสิทธิทางทะเลทับซ้อนกัน อาทิ

๑) คูเวต-ซาอุดีอาระเบีย ในอ่าวเปอร์เซียในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ ในช่วงปลายทศวรรษ ๑๙๔๐ คูเวตและซาอุดีอาระเบียได้จัดทำสัญญาสัมปทานกับบริษัทน้ำมันอเมริกันสองแห่งให้บริษัททั้งสองดำเนินการร่วมกันในการแสวงประโยชน์ในทรัพยากรน้ำมันในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนโดยไม่มีการแบ่งเขตทางทะเล ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ คูเวตและซาอุดีอาระเบียได้จัดทำ Agreement on the Partition of the Neutral Zone กำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันโดยลากต่อจากเขตแดนทางบกลงไปในทะเลอาณาเขต อย่างไรก็ตาม สำหรับพื้นที่ทับซ้อนส่วนที่เกินจาก ๖ ไมล์

ทะเลซึ่งเป็นทะเลอาณาเขตนั้น ทั้งสองฝ่ายตกลงใช้สิทธิอย่างเท่าเทียมกันด้วยการแบ่งปันการแสวงประโยชน์ (by means of shared exploitation)

๒) อิหร่าน-Sharjah (สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์) ในปี ค.ศ. ๑๙๗๑ แม้อิหร่านและ Sharjah มีข้อพิพาทเหนือเกาะ Abu Musa แต่ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่างกันมอบอำนาจให้บริษัทน้ำมันแห่งหนึ่งแสวงประโยชน์ในทรัพยากรปิโตรเลียมบนเกาะ Abu Musa และในพื้นที่ดินท้องทะเลและดินใต้พื้นดินท้องทะเลของทะเลอาณาเขตของเกาะ Abu Musa โดยบริษัทน้ำมันดังกล่าวต้องจ่ายครึ่งหนึ่งของเงินได้ให้แก่ประเทศทั้งสอง

๓) ญี่ปุ่น-เกาหลีใต้ ในปี ค.ศ. ๑๙๗๔ ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้อ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกัน โดยญี่ปุ่นใช้หลักการลากเส้นมัธยยะ (median line) ขณะที่เกาหลีใต้อ้างหลักส่วนต่อออกไปตามธรรมชาติของดินแดนทางบกไปและใต้ทะเล (natural prolongation of land territory into and under the sea doctrine) ผลการเจรจาระหว่างประเทศทั้งสอง คือ การจัดทำพื้นที่ทับซ้อนให้เป็นเขตพัฒนาร่วม (joint development zone)

๔) มาเลเซีย-ประเทศไทย ในปี ค.ศ. ๑๙๗๙ มาเลเซียและประเทศไทยได้จัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างกันในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๗๙ กำหนดข้อตกลงอย่างกว้างเกี่ยวกับการพัฒนาร่วมกันในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนในไหล่ทวีปในอ่าวไทย โดยจะดำเนินการต่อไปเพื่อกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันในพื้นที่ดังกล่าวต่อไปด้วย ต่อมาในเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๗๙ ทั้งสองฝ่ายได้จัดทำบันทึกความเข้าใจฉบับที่สอง กำหนดเขตทางทะเลในพื้นที่นอกเขตพัฒนาร่วม และในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๙๐ ได้ตกลงกันในรายละเอียดของพัฒนาร่วมตามบันทึกความเข้าใจฉบับแรกที่จัดทำเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๗๙

๕) ออสเตรเลีย-อินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ออสเตรเลียและอินโดนีเซียได้จัดทำ Treaty on the Zone of Co-operation ในเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๘๙ เพื่อร่วมกันพัฒนาน้ำมันและก๊าซในพื้นที่สามส่วนใน Timor Gap ซึ่งยังไม่มีกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกัน

๖) มาเลเซีย-เวียดนาม ในปี ค.ศ. ๑๙๙๒ มาเลเซียและเวียดนามได้จัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างกันในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๙๒ กำหนดข้อตกลงชั่วคราว (interim arrangement) เพื่อการสำรวจและแสวงประโยชน์ในปิโตรเลียมในพื้นที่ดินท้องทะเลในเขตอ้างสิทธิทับซ้อนกันในอ่าวไทย ซึ่งทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันได้ ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๙๓ PETRONAS ของรัฐบาลมาเลเซีย และ PRETROIETNAM ของรัฐบาลเวียดนามได้ทำความตกลงทางพาณิชย์ระหว่างกันจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานเพื่อปฏิบัติตามบันทึกความเข้าใจปี ค.ศ. ๑๙๙๒ โดยให้ PETRONAS เพียงฝ่ายเดียวเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาร่วม และแบ่งผลประโยชน์สุทธิจากการพัฒนาร่วมให้ PRETROIETNAM ในสัดส่วนที่เท่ากัน และให้ใช้กฎหมายมาเลเซียในพื้นที่พัฒนาร่วม

๗) โคลอมเบีย-จาไมกา ในปี ค.ศ. ๑๙๙๓ จัดทำสนธิสัญญาแบ่งเขตทางทะเลระหว่างกันในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๙๓ กำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันบางส่วน และจัดตั้งเขตพัฒนาร่วม (joint development zone) ในส่วนที่ยังกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันไม่ได้

๘) อาร์เจนตินา-สหราชอาณาจักร ในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ แม้ทั้งสองฝ่ายยังคงทำที่เดิมเกี่ยวกับอธิปไตยและเขตอำนาจทั้งทางบกและทางทะเลใน Falklands Islands, South Georgia, South Sandwich Islands และทะเลโดยรอบ อาร์เจนตินาและสหราชอาณาจักรได้มี Joint Statement on the Conservation of Fisheries ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๙๐ ที่แสดงให้เห็นถึงท่าทีทั้งสองฝ่ายไปในทิศทางของการพัฒนาร่วม และต่อมาได้มี Joint Declaration on Co-operation over Offshore Activities in the South West Atlantic ในเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๙๕ กำหนดเขตพิเศษ (Special Area) เพื่อการสำรวจและแสวงประโยชน์ในไฮโดรคาร์บอนโดยอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซในทะเลใน South West Atlantic และ North Sea

๙) จีน-ญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ จีนและญี่ปุ่นจัดทำ Joint Press Statement เพื่อแก้ปัญหาในระหว่างที่ยังไม่มีการกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันในทะเลจีนตะวันออก ในลักษณะก้าวแรกของความร่วมมือเพื่อประโยชน์ร่วมกัน ด้วยการกำหนดพื้นที่ที่ทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันทำการสำรวจและกำหนดเป็นเขตพัฒนาร่วมต่อไป (Shirakaba / Chunxiao Oil and Gas Field) จะร่วมกันพัฒนาเพื่อประโยชน์ร่วมกัน และจะจัดทำความตกลงทวิภาคีในเรื่องนี้ต่อไป รวมทั้งจะหารือเพื่อพัฒนาร่วมเขตทางทะเลส่วนอื่นของทะเลจีนตะวันออกต่อไปด้วย อย่างไรก็ตาม จีนและญี่ปุ่นยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับ “การพัฒนา” ตามเอกสารฉบับนี้แตกต่างกัน โดยจีนมิได้มองเป็นการพัฒนาร่วม แต่เป็นความร่วมมือในการพัฒนาโดยบริษัทจีนภายใต้กฎหมายจีนที่ว่าด้วยความร่วมมือกับวิสาหกิจต่างชาติในการสำรวจและแสวงประโยชน์ในทรัพยากรปิโตรเลียมนอกชายฝั่งที่มีบริษัทญี่ปุ่นเข้าร่วม และจีนยังคงสิทธิอธิปไตยเหนือแหล่งดังกล่าว แต่ญี่ปุ่นมองเป็นการพัฒนาร่วม อย่างไรก็ตามเป็นเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายต้องเจรจากันในรายละเอียดต่อไป

นอกจากนี้ ยังมีบางประเทศจัดทำเขตพัฒนาร่วมกันทั้งที่ประสบความสำเร็จในการเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเลแล้วก็ตาม เช่น ความตกลงระหว่างบาห์เรน-ซาอุดีอาระเบียในปี ค.ศ. ๑๙๕๘ ฝรั่งเศส-สเปน ในปี ค.ศ. ๑๙๗๔ ไอซ์แลนด์-นอร์เวย์ ในปี ค.ศ. ๑๙๘๑ ลิเบีย-ตูนีเซีย ในปี ค.ศ. ๑๙๘๘ กินีบิสเซา-เซเนกัล ในปี ค.ศ. ๑๙๙๓

ทั้งนี้ พบการจัดทำเขตพัฒนาร่วมในภูมิภาคแอฟริกา ระหว่างไนจีเรีย-Sao Tome & Principe และอังกิรา-คองโก ในปี ค.ศ. ๒๐๐๓ แต่ทั้งสองกรณีจัดตั้งเขตพัฒนาร่วมโดยมิได้กำหนดรายละเอียด (หมายเหตุ แหล่งที่มาของข้อมูลดังระบุในบทที่ ๒ ข้อ ๒.๑.๓.๒ และข้อ ๒.๒.๑)

- บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกันลงนามเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ หรือที่เรียกกันว่า “MOU ๒๕๔๔”^๑ จึงเป็นข้อตกลงชั่วคราวที่สามารถปฏิบัติได้ (provisional arrangements of a practical nature) ระหว่างกัน ด้วยเจตนารมณ์แห่งความเข้าใจและความร่วมมือกัน ที่ไทยและกัมพูชามีหน้าที่ต้องพยายามจัดทำขึ้นตามข้อ ๗๔ และข้อ ๘๓ ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ ในระหว่างที่ยังไม่บรรลุความตกลงกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกัน เนื่องจากที่ผ่านมาไทยและกัมพูชามีท่าทีที่แตกต่างกันอย่างมาก

^๑ ภาคผนวก

จนไม่สามารถเริ่มเจรจาแบ่งเขตทางทะเลระหว่างกันในพื้นที่ที่อ้างสิทธิทางทะเลทับซ้อนกันในอ่าวไทย ได้เลย โดยต่างฝ่ายต่างยืนยันเส้นที่ตนประกาศอ้างสิทธิ และไทยยืนยันให้กำหนดขอบเขตทางทะเลระหว่างกันตลอดแนว ขณะที่กัมพูชายังไม่ประสงค์เจรจาความตกลงกำหนดขอบเขตทางทะเลระหว่างกัน ในขณะที่ แต่ประสงค์เจรจาจัดทำข้อตกลงพัฒนาทรัพยากรร่วมกันในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนตลอดแนวเพื่อประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย

- MOU ๒๕๔๔ จึงถือได้ว่าเป็นก้าวสำคัญที่ไทยและกัมพูชายอมรับซึ่งกันและกันว่าพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนเกิดขึ้นจากการประกาศอ้างสิทธิทางทะเลของทั้งสองฝ่ายที่จะต้องมาเจรจากันต่อไป โดยให้เจรจากำหนดเขตทางทะเลในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนส่วนที่อยู่เหนือเส้นละติจูดที่ ๑๑ องศาเหนือ และเจรจาพัฒนาร่วมในพื้นที่ใต้เส้นละติจูดที่ ๑๑ องศาเหนือ อันเป็นการประสานท่าทีของทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกันให้สามารถเริ่มการเจรจาต่อไปได้ โดยจะต้องเจรจาทั้งสองส่วนด้วยกันในลักษณะที่ไม่อาจแบ่งแยกได้ MOU ๒๕๔๔ จึงเป็นความตกลงที่จะเจรจากันต่อไปเท่านั้น ยังไม่มีผลผูกพันรัฐทั้งสองเกี่ยวกับการแบ่งเขตทางทะเลหรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลแต่อย่างใด

- สำหรับพื้นที่ใต้เส้นละติจูดที่ ๑๑ องศาเหนือ ในอนาคตหลังจากที่ได้พัฒนาร่วมกันแล้วก็สามารถเจรจากำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันได้ต่อไป ซึ่ง MOU ๒๕๔๔ จะไม่ส่งผลเป็นการเสื่อมเสียต่อการกำหนดเขตทางทะเลขั้นสุดท้ายนี้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในข้อ ๕ ของ MOU ๒๕๔๔ เอง และในข้อ ๗๔ และข้อ ๘๓ ของ UNCLOS

๓.๒.๔.๓ การเจรจากับกัมพูชาจะทำให้ไทยเสียสิทธิที่ไทยมีอยู่แล้วหรือไม่? (ข้อมูลกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องเขตทางทะเลและสิทธิของรัฐชายฝั่ง)

สาร - การประกาศฝ่ายเดียวกำหนดเขตทางทะเลในอ่าวไทยโดยฝ่ายไทย และโดยฝ่ายกัมพูชายังไม่มีผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ ให้เป็นเขตทางทะเลของฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชา การกำหนดขอบเขตทางทะเลจะต้องกระทำร่วมกันระหว่างฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชาในฐานะรัฐที่มีฝั่งทะเลตรงข้ามหรือประชิดกัน โดยการเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา เขตทางทะเลที่เป็นผลของการเจรจาและความตกลงดังกล่าวจึงจะมีผลเป็นเขตทางทะเลตามกฎหมายระหว่างประเทศ การเจรจาจัดทำความตกลงดังกล่าวจึงเป็นการดำเนินการที่จำเป็นเพื่อลดความขัดแย้งและสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิและเขตอำนาจของฝ่ายไทยและของฝ่ายกัมพูชาในพื้นที่ที่ปัจจุบันทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิทับซ้อนกันในอ่าวไทย

- เมื่อการประกาศอ้างสิทธิฝ่ายเดียวยังไม่มีผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวแล้วข้างต้น ดังนั้น หากเขตทางทะเลอันเป็นผลจากการเจรจาจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา ไม่สอดคล้องกับเขตทางทะเลที่ทั้งสองฝ่ายเคยประกาศฝ่ายเดียวไว้ จึงไม่มีผลเป็นการทำให้เสียสิทธิที่เคยมีอยู่แต่อย่างใด

- พื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิทับซ้อนกันในอ่าวไทยประกอบด้วยทะเลอาณาเขตซึ่งรัฐชายฝั่งคือไทยและกัมพูชามีอธิปไตย (ที่จะใช้อำนาจสามฝ่ายทั้งบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการโดยสมบูรณ์) เป็นระยะทาง ๑๒ ไมล์ทะเลจากเส้นฐานที่ใช้วัดความกว้างของทะเลอาณาเขต) และเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีปซึ่งรัฐชายฝั่งคือไทยและกัมพูชาไม่มีอธิปไตย

(ที่จะใช้อำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ) แต่มีเพียงสิทธิอธิปไตยหรือสิทธิจำเพาะแต่เพียงผู้เดียวที่จะสำรวจและแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ เป็นระยะทาง ๑๘๘ ไมล์ทะเลที่ถัดออกมาจากทะเลอาณาเขต แต่พื้นที่ทับซ้อนส่วนทั้งส่วนที่เป็นทะเลอาณาเขต เขตเศรษฐกิจจำเพาะ และไหล่ทวีปนั้น ส่วนใดเป็นทะเลอาณาเขต เขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีปของไทย และส่วนใดเป็นทะเลอาณาเขต เขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีปของกัมพูชานั้น ย่อมเป็นไปตามความตกลงระหว่างไทยและกัมพูชาตามข้อ ๑๕ ข้อ ๗๔ และข้อ ๘๓ ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒

๓.๒.๔.๔ หากเจรจากับกัมพูชาจะส่งผลกระทบต่ออธิปไตยของไทยเหนือเกาะกูดหรือไม่? (ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการยอมรับของกัมพูชาต่ออธิปไตยของไทยเหนือเกาะกูด ข้อมูลกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับอธิปไตยของไทยเหนือเกาะกูด)

สาร - เกาะกูดเป็นดินแดนภายใต้ในอธิปไตยของไทย มิได้มีสถานะเป็นเขตทางทะเลที่อ้างสิทธิทับซ้อนกันที่จะต้องเจรจากำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา เกาะกูดจึงไม่อยู่ในขอบเขตของการเจรจากำหนดขอบเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา แต่อย่างไร

- ข้อ ๒ ของสนธิสัญญาสยาม-ฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๙๐๗ ในส่วนของเขตแดนทางบก ได้ระบุถึงการคืนเกาะกูดและดินแดนอื่นๆ ให้ไทยอย่างชัดเจนว่า “รัฐบาลฝรั่งเศสยอมยกดินแดนเมืองด่านซ้าย และเมืองตราดกับเกาะทั้งหลายซึ่งอยู่ภายใต้แหลมสิงห์ลงไปจนถึงเกาะกูดนั้นให้แก่กรุงสยาม” และกัมพูชายอมรับอย่างชัดเจนในเรื่องนี้

๓.๒.๔.๕ ทางเลือก (จะเจรจากหรือไม่เจรจากับกัมพูชา) และผลของทางเลือก (กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการกำหนดเขตทางทะเลและการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตทางทะเลโดยสันติวิธี)

สาร - (๑) การเจรจาด่อนพื้นฐาน MOU ๒๕๔๔ โดยระบุผลดีและผลเสีย (๒) การไม่เจรจาด่อนพื้นฐาน MOU ๒๕๔๔ โดยระบุผลดีและผลเสีย ทั้งนี้ ผลเสียอาจรวมถึง (๒.๑) พื้นที่ทับซ้อนจะยังคงไม่มีความชัดเจนอยู่ต่อไปและอาจเป็นชนวนความขัดแย้งต่อไปได้ (๒.๒) การกลับมาเจรจากันใหม่ในอนาคตอาจเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น หากปัจจุบันมีกรณีไม่เคารพพันธกรณีตาม MOU ๒๕๔๔ (พันธกรณีที่จะเจรจา) อันเป็นผลของการเจรจาที่เคยดำเนินการและลงนามระหว่างกันไว้แล้ว (๒.๓) ในกรณีที่ไม่สามารถจัดทำความตกลงกำหนดเขตทางทะเลระหว่างกันได้ภายในระยะเวลาอันสมควร และเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับเขตทางทะเลขึ้น รัฐที่เกี่ยวข้องซึ่งในกรณีนี้ได้แก่ ไทยและกัมพูชาต้องระงับข้อพิพาท หากไม่ด้วยการ (๒.๓.๑) เสร็จเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างกันด้วยตนเอง หรือโดยการไต่สวน การไกล่เกลี่ย หรือการประนีประนอม โดยความช่วยเหลือของฝ่ายที่สามซึ่งไม่มีผลผูกพันแต่ไทยและกัมพูชาตัดสินใจเอง ก็ต้องใช้ (๒.๓.๒) การระงับข้อพิพาทโดยฝ่ายที่สามซึ่งมีผลผูกพัน ได้แก่ อนุญาโตตุลาการ หรือการระงับข้อพิพาทในศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ (ITLOS) หรือศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) เมื่อพิจารณาดังนี้แล้วอาจพบว่า การเจรจาด่อนความตกลงกำหนดเขตทางทะเล และการจัดทำข้อตกลงชั่วคราวที่มีลักษณะที่ปฏิบัติได้ในระหว่างที่การเจรจาความตกลงกำหนดเขตทางทะเลยังไม่แล้วเสร็จ น่าจะเป็นทางเลือกที่ดีกว่า เนื่องจากอย่างน้อย ฝ่ายไทยก็มีส่วนร่วมในการกำหนดเขตและเงื่อนไขด้วยตนเอง ส่วนการวินิจฉัยโดยอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ หรือศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ (ITLOS) หรือ ศาล

ยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) แม้มีแนวโน้มที่จะใช้ provisional equidistance line เป็นเกณฑ์ และปรับเส้นดังกล่าวตามลักษณะพิเศษทางภูมิศาสตร์หรือปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุผลอันเที่ยงธรรม แนวทางดังกล่าวก็มีความยืดหยุ่นสูงและเปิดกว้างสำหรับการกำหนดเขตทางทะเลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของแต่ละกรณีซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน จึงเป็นเรื่องยากที่จะชี้ชัดว่า เส้นแบ่งเขตไหล่ทวีประหว่างไทย-กัมพูชาที่ถูกต้องตามกฎหมายระหว่างประเทศควรเป็นเส้นใด และคำวินิจฉัยโดยอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ศาลกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ (ITLOS) หรือ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) จะออกมาในทางที่เป็นคุณแก่ไทยหรือไม่ นอกจากนี้ กระบวนการเข้าสู่การพิจารณาขององค์กรดังกล่าวก็ไม่ใช่ว่าจะง่าย เนื่องจากต้องอาศัยความยินยอมจากทั้งสองประเทศ แต่กัมพูชายังไม่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ และในส่วนของไทยอาจเกิดขึ้นได้ยากเมื่อคำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนไทยส่วนใหญ่ต่อกระบวนการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศในคดีปราสาทพระวิหาร

๓.๒.๔.๖ ความจำเป็นด้านพลังงาน เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

สาร- ก๊าซธรรมชาติที่จัดหาได้ภายในประเทศไทย ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงหลักในการผลิตกระแสไฟฟ้า คาดว่าจะหมดลงภายในประมาณ ๑๐ ปีเนื่องจากอัตราการใช้ไฟฟ้าและพลังงานเพิ่มขึ้นทุกปี หากไม่สามารถหาแหล่งก๊าซธรรมชาติเพิ่มเติมภายในประเทศและต้องนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากต่างประเทศทั้งหมด ต้นทุนการผลิตกระแสไฟฟ้าจะเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว เป็นทั้งภาระค่าใช้จ่ายของประชาชนและลดความสามารถแข่งขันของประเทศ ดังนั้น ไทยจำเป็นต้องหาแหล่งพลังงานใหม่อย่างรวดเร็วเพื่อเตรียมใช้ทดแทนส่วนที่กำลังจะหมดไป และแม้จะหาแหล่งพลังงานใหม่ได้วันนี้ ก็ยังต้องใช้เวลาสำรวจและเตรียมผลิตอีกไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปีกว่าที่จะสามารถนำพลังงานขึ้นมาใช้ได้จริง โดยพิจารณาจากกรณีการพัฒนาาร่วมในพื้นที่ทับซ้อนไทย-มาเลเซียซึ่งทำความตกลงกันได้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งต้องใช้เวลาถึง ๒๖ ปีก่อนจะนำก๊าซขึ้นมาใช้ได้ครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๕๔๘^๒

๓.๒.๔.๗ การเจรจาระหว่างไทยและกัมพูชา มีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่?

(ข้อมูลเกี่ยวกับกลไกการเจรจาและการดำเนินการที่ผ่านมา)

สาร - ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการที่ผ่านมาของรัฐบาลในกระบวนการเจรจา ไทย-กัมพูชา กลไกการเจรจา และคณะเจรจาที่ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ กรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ และกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน

- คณะกรรมการร่วมด้านเทคนิค ไทย-กัมพูชา (JTC) มีอำนาจหน้าที่ในการเจรจาแบ่งเขตทะเลอาณาเขต ไหล่ทวีป และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ในพื้นที่ที่ทั้งสองฝ่ายอ้างสิทธิทางทะเลทับซ้อนกันในอ่าวไทย บริเวณที่อยู่เหนือเส้นละติจูดที่ ๑๑ องศาเหนือและเจรจาเพื่อกำหนดเงื่อนไขร่วมกันสำหรับการพัฒนาร่วมในพื้นที่ทับซ้อนใต้เส้นละติจูดที่ ๑๑ องศาเหนือ ซึ่งรวมถึงการแบ่งปันค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ของการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรปิโตรเลียม ในพื้นที่พัฒนาร่วม ฝ่ายไทยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน

- คณะอนุกรรมการร่วมด้านเทคนิค ไทย-กัมพูชา (Sub-JTC) มีอำนาจ

^๒ สารในข้อ (๑)-(๗) ประมวลจากเอกสารราชการหลายฉบับของกองกฎหมาย กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ

หน้าที่ในการเจรจาเรื่องการพัฒนาความร่วมมือในพื้นที่ทับซ้อนในส่วนที่กำหนดให้มีการพัฒนาและแบ่งเขตทางทะเลในพื้นที่ส่วนที่กำหนดให้แบ่งเขต โดยดำเนินการควบคู่กันไปโดยมีอาจแบ่งแยกได้

- คณะทำงานไทย-กัมพูชา ว่าด้วยการแบ่งเขตทางทะเล มีอำนาจหน้าที่ในการเจรจาระบุปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อกำหนดเส้นแบ่งเขตทางทะเลที่เหมาะสมในพื้นที่ทับซ้อนเหนือเส้นละติจูดที่ ๑๑ องศาเหนือ ฝ่ายไทยมีอธิปไตยกรรมสิทธิสัญญาและกฎหมายเป็นประธาน

- คณะทำงานไทย-กัมพูชา ว่าด้วยระบอบพัฒนาร่วม อำนาจหน้าที่ในการเจรจาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่พัฒนาร่วมที่ทั้งสองฝ่ายสามารถยอมรับได้ ได้เส้นละติจูดที่ ๑๑ องศาเหนือ ฝ่ายไทยมีอธิปไตยเหนือเข็ลิ่งธรรมชาติเป็นประธาน

- คณะผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคไทย-กัมพูชา มีอำนาจหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์และเสนอเส้นแบ่งเขตทางทะเลต่างๆ ที่เป็นไปได้สำหรับการแบ่งเขตทางทะเลในพื้นที่เหนือเส้นละติจูดที่ ๑๑ องศาเหนือ เพื่อเสนอให้คณะทำงานว่าด้วยการแบ่งเขตทางทะเลพิจารณาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเจรจาระหว่างกันต่อไป ฝ่ายไทยมีพลเรือเอก ถนอม เจริญลาภ ที่ปรึกษารัฐบาล เป็นประธาน ผลที่ได้รับจากคณะผู้เชี่ยวชาญจะไม่ผูกพันคณะเจรจาใดๆ ของทั้งสองฝ่าย

บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุปผลการศึกษา

การให้ข้อมูลและรับฟังความเห็นของประชาชน เป็นหลักการสำคัญที่รัฐต้องดำเนินการในการเจรจากำหนดเขตทางทะเล ไทย - กัมพูชา ไม่เพียงเพราะเป็นเงื่อนไขตามมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่เป็นการดำเนินการที่จำเป็นเพื่อสร้างความไว้วางใจ ความไว้นื้อเชื่อใจของประชาชนต่อการดำเนินการของรัฐบาล ปรับทัศนคติ และลดแรงเสียดทานให้รัฐบาลสามารถขับเคลื่อนการเจรจาให้บรรลุผลในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทย ทั้งในเรื่องเขตแดนและในเรื่องการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไทย-กัมพูชา

ประเด็นคำถามของสาธารณชนเกี่ยวกับปัญหาการเจรจากำหนดเขตทางทะเลระหว่าง ไทย-กัมพูชา จำเป็นต้องได้รับคำตอบจากภาครัฐ เพื่อการเจรจาได้รับความเห็นชอบจากสาธารณชนและสามารถมีความคืบหน้าการดำเนินการต่างๆ ที่กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการอยู่แล้วทั้งในอดีตและปัจจุบันในการให้ข้อมูลและรับฟังความเห็นฝ่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมหารือกับนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายระหว่างประเทศ การประชุมหารือกับหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทย การประชุมหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดหรือเข้าร่วมในการสัมมนาเพื่อให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในโอกาสต่างๆ การเข้าชี้แจงตอบข้อซักถามของคณะกรรมการสิทธิการต่างๆ ของรัฐสภา ตลอดจนการจัดเตรียมสารที่จะสื่อเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการเผยแพร่และอ้างอิงอย่างถูกต้องที่จะช่วยสร้างความกระจ่างให้เกิดแก่ประชาชนในวงกว้างเป็นการดำเนินการที่ได้อยู่แล้วและควรได้รับการปรับเพิ่มให้มากและกว้างขวางขึ้น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสถานการณ์ของการสื่อสารในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งปริมาณของสื่อและปริมาณของสารที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ประสิทธิภาพและความรวดเร็วของช่องทางสื่อสาร on-line และ social network ที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารเผยแพร่และส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านบวกและด้านลบได้อย่างรวดเร็วและในวงกว้าง

การสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการเจรจา ไทย-กัมพูชา จำเป็นต้องได้รับปรับยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแผนงานเพื่อสามารถสื่อสารได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนบทเรียนและข้อสังเกตจากผลการศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอสำหรับประกอบการพิจารณามีส่วนร่วมในเรื่องนี้ รวมทั้งทำให้ภาครัฐได้รับข้อคิดเห็นจากประชาชนอันเป็นข้อคิดเห็นที่วางอยู่บนรากฐานของข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอและเป็นประโยชน์ในการดำเนินการเจรจา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศไทยได้อย่างแท้จริง

การปรับการสื่อสารยังต้องให้ความสำคัญกับการหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาการบิดเบือนของข่าวสารอันเนื่องมาจากความพยายามของบางฝ่ายให้ประเด็นการเจรจาเขตทางทะเล ไทย-

กัมพูชา ให้เป็นประเด็นการเมือง ด้วยกระแสชาตินิยม และกระแสต่อต้านการแสวงประโยชน์ในทรัพยากรในทะเล และการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของสื่อมวลชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ด้วยการสื่อสารเชิงรุกที่ตอบสนองภัยของประชาชนได้อย่างตรงประเด็นด้วยเหตุผลและความชัดเจนของข้อมูล โดยยังคงต้องระมัดระวังในเรื่องข้อมูลลับที่หากเผยแพร่ออกไปจะกระทบผลประโยชน์ในการเจรจาของไทยด้วย

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

๔.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการเชิงรุกในการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนเพื่อให้ข้อมูลและรับฟังความเห็นเกี่ยวกับการเจรจាកำหนดเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา แม้เป็นประเด็นอ่อนไหว ประเด็นการเมือง และถูกต่อต้านด้วยกระแสชาตินิยม และกระแสต่อต้านการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรในทะเล

๒) บูรณาการการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการเจรจាកำหนดเขตทางทะเล ไทย-กัมพูชา ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานในคณะเจรจา

๓) เร่งรัดการดำเนินการจัดเตรียมข้อมูลที่จะสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการเผยแพร่และอ้างอิงอย่างถูกต้องที่จะช่วยสร้างความกระจ่างให้เกิดแก่ประชาชนในวงกว้าง ที่กรมสนธิสัญญาและกฎหมายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอยู่

๓) เร่งรัดการจัดตั้งกลุ่มงานเจรจាកำหนดเขตทางทะเล ของกรมสนธิสัญญาและกฎหมายให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยให้มีโครงสร้างและบุคลากรผู้มีความเชี่ยวชาญด้านเทคนิค และกฎหมายระหว่างประเทศโดยเฉพาะกฎหมายทะเลเป็นจำนวนที่เพียงพอและเป็นการถาวร เป็นอิสระจากกองอื่นๆ มีหน้าที่รับผิดชอบการเจรจាកำหนดเขตทางทะเลทั้งหมดของไทย เพื่อดำเนินการแทนที่เฉพาะกิจในปัจจุบัน รวมถึงการดำเนินการตามข้อเสนอแนะตามข้อ ๔.๒.๒ ได้อย่างมีความต่อเนื่อง เป็นระบบ และรวดเร็วตอบสนองทันเหตุการณ์

๔.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

๑) ให้ความสำคัญแก่การตอบประเด็นข้อสงสัยหลักของประชาชนเกี่ยวกับการเจรจាកำหนดเขตทางทะเล ไทย - กัมพูชา ตามข้อ ๓.๒.๔ เร่งรัดการจัดเตรียมสารที่จะสื่อเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการเผยแพร่และอ้างอิงอย่างถูกต้องที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ให้ข้อมูลด้านเทคนิคและหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องที่เข้าใจได้โดยง่าย ใช้ถ้อยคำที่รัดกุมและชัดเจนสามารถสร้างความกระจ่างให้เกิดแก่ประชาชนในวงกว้าง เพื่อลดความไม่เข้าใจและลดแรงเสียดทานให้การเจรจาสงบดำเนินการต่อไปได้ โดยพัฒนาข้อมูลดังกล่าวให้เป็นสารสองด้านที่แสดงทางเลือก ผลดีผลเสียของแต่ละทางเลือก สำหรับประกอบการพิจารณา

๒) ดำเนินการต่อประเด็นท้าทาย ประเด็นการเมือง ข้อกล่าวอ้างหรืออคติต่างๆ อันมีที่มาจากกระแสชาตินิยมที่ค้ำึงถึงแต่ประโยชน์ของไทยฝ่ายเดียวและต่อต้านกัมพูชา และกระแสต่อต้านการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ทับซ้อนด้วยความเชื่อว่าจะจะเป็นประโยชน์แก่เพียงบางฝ่าย โดยใช้วิธีการชี้แจงด้วยเหตุผลและข้อมูลที่ชัดเจน ตรงประเด็น ง่ายต่อการเข้าใจ ขณะเดียวกัน เปิดรับและเลือกใช้ประโยชน์จากความเห็นต่างเพื่อประกอบการกำหนดท่าทีให้เป็น

ประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศ

๓) ทหาวิถีทางสนับสนุนและเพิ่มบทบาทของสื่อมวลชนและนักวิชาการ “น้ำดี” ที่เลือกทำหน้าที่ช่วยนำเสนอและกระจายข้อมูลความรู้ด้านเทคนิคและกฎหมายเพื่อสร้างความกระจ่างอย่างตรงไปตรงมาให้เกิดแก่ประชาชนในวงกว้าง แต่ในขณะเดียวกันวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินการของรัฐบาลอย่างตรงไปตรงมาบนพื้นฐานของเหตุและผล โดยดำเนินการในลักษณะพันธมิตรในการสื่อสารซึ่งต้องมีลักษณะการสื่อสารสองทาง

๔) วางยุทธศาสตร์ระยะยาวทั้งสำหรับการเจรจาและการสื่อสาร คาดการณ์ล่วงหน้าและเตรียมสารที่จะสื่อในแต่ละสถานการณ์ทั้งในเชิงรุก และเชิงรับ จัดทำแผนสื่อสารเลือกใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ดังผลการศึกษาในข้อ ๓.๒.๒

๕) ใช้ประโยชน์จากช่องทางสื่อสารทุกช่องทาง ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ การ reach out สาธารณชนและกลุ่มเป้าหมาย การจัดทำ website ที่ง่ายต่อการเข้าถึงและการค้นหา การจัดทำสารคดีเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการเชิงรุก on-line จัดช่องทางสื่อสารถาม-ตอบประชาชนที่รวดเร็ว มีทีมเฝ้าดูและตอบคำถามอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ข้อมูล ลดข้อห่วงกังวลและทัศนคติด้านลบ และจำกัดวงประเด็นปัญหาไม่ให้ลุกลามออกไป และอาจรวมถึงการนำหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาควิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อไปสำรวจทำความเข้าใจพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล รวมทั้งแพร่ภาพให้ข้อมูลแก่สาธารณชนด้วย

๖) เร่งรัดปฏิรูปกลุ่มงานเจรจากำหนดเขตทางทะเล ของกรมสนธิสัญญาและกฎหมายให้เกิดผลเป็นรูปธรรม จากทีมเฉพาะกิจในปัจจุบันซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการกองกฎหมายกับเจ้าหน้าที่ ๕-๖ คนที่ปฏิบัติภารกิจหลักอยู่ในกองต่างๆ ของกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ขึ้นเป็นกลุ่มงานเจรจากำหนดเขตทางทะเล ที่มีโครงสร้าง บุคลากร และภารกิจเป็นอิสระแยกต่างหากจากกองต่างๆ ให้มีหน้าที่รับผิดชอบการเจรจากำหนดเขตทางทะเลทั้งหมดของไทย ในทำนองเดียวกับกองเขตแดนซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการเจรจาเขตแดนทางบกของไทย และในทำนองเดียวกับกลุ่มงานเจรจาทะเลการค้าเสรี ไทย-สหรัฐฯ (TUSFTA : Thailand-US FTA Task Force) ในอดีต ที่อยู่ในสังกัดกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กระทรวงการต่างประเทศ ขึ้นตรงต่อหัวหน้าคณะเจรจาทะเลการค้าเสรีไทยสหรัฐฯ (นายนิത്യ พิบูลยสงคราม) และอธิบดีกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้และรองหัวหน้าคณะเจรจา (นางนงนุช เพ็ชรรัตน์-ตำแหน่งในขณะนั้น) และกลุ่มงานเจรจาทะเลการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA : Japan-Thailand Trade and Economic Partnership Agreement) ที่มีโครงสร้างเป็นอิสระขึ้นตรงต่อหัวหน้าคณะเจรจา ซึ่งได้แก่รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ (นายพิศาล มาณวพัฒน์) และรองอธิบดีกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และรองหัวหน้าคณะเจรจา (นายวีรชัย พลาศรัย-ตำแหน่งในขณะนั้น) ทั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มงานเจรจากำหนดเขตทางทะเล ดำเนินการอย่างเต็มที่ทั้งในด้านการเจรจา ด้านการเป็นศูนย์กลางของฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเจรจา รวมทั้งกำหนดเสนอและปฏิบัติตามยุทธศาสตร์และแผนงานการสื่อสารทำความเข้าใจกับประชาชนได้อย่างเป็นระบบ และอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งกรมสนธิสัญญาและกฎหมายได้เริ่มดำเนินการเรื่องนี้ในปี ๒๕๕๕

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

- ดามพ์ บุญธรรม. การพัฒนากระบวนการแก้ไขปัญหาเขตแดนทางบกระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล ในหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๔ ปี ๒๕๕๕.
- อรชา ธนากร. แนวทางของประเทศไทยในการทำสนธิสัญญาเกี่ยวกับเขตทางทะเลเพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ : กรณีศึกษา ไทย-กัมพูชา. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล ในหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๔ ปี ๒๕๕๕.
- อรรธรณ ปิลันธน์โอวาท . การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

บทสัมภาษณ์

- ดวงกมลชาติประเสริฐ, ผศ.ดร. คณบดี คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์. พรทิพย์ สัมปัตตะวนิช, รองศาสตราจารย์. คณบดี คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สัมภาษณ์.
- สุภารัตน์ ดิษยวรรณนะ จันทราวัดนากุล. ดร. คณบดี คณะนิเทศศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์. สัมภาษณ์.
- สมหญิง สุนทรวงษ์. ผู้ประสานงานโครงการประเทศไทย ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชีย. สัมภาษณ์.
- แปซิฟิก (RECOFTC: The Center for People and Forests). สัมภาษณ์.
- ว่าที่พันตรีอนุชาต ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายสิ่งแวดล้อมโครงการ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์.

เอกสารภาษาอังกฤษ

- Miyoshi Masahiro. Seabed Petroleum in the East China Sea: Law of the Sea Issues and the Prospects for Joint Development, Faculty of Law, Aichi University, Japan .
- Moritaka Hayashi. The 2008 Japan-China Agreement on Cooperation for the Development of East China Sea Resources, The 35th Annual Conference on the Law of the Sea and Ocean policy, Bali, 22-24 June 2011.
- Professor Peter Cameron and Professor Richard Nowinski. Joint Development Agreements: Legal Structure and Key Issues. Center for Energy, Petroleum

and Mineral Law and Policy, Graduate School of Natural Resources Law,
Policy and Management, University of Dundee Tara Davenport, Options for
Resolving Maritime Boundary Disputes, Centre of International Law, National
University of Singapore, IBRU Maritime Delimitation Workshop 26-28
September 2012.

ภาคผนวก

บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา
ว่าด้วยพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิในไหลทวิปทັบซ้อนกัน

บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา
ว่าด้วยพื้นที่ที่ไทยและกัมพูชาอ้างสิทธิในไหล่ทวีปทับซ้อนกัน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นางสาววารุณี ปั่นกระจำง
การศึกษา	ปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปริญญาโท International Legal Studies, Golden Gate University สหรัฐอเมริกา (ทุน ก.พ.)
ประวัติการทำงาน	<p>๒๕๓๔ - ๒๕๓๖ เจ้าหน้าที่การทูต ๓ - ๔ กองกฎหมาย กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย รองกงสุล - กงสุล สถานกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา</p> <p>๒๕๔๑ - ๒๕๔๓ เจ้าหน้าที่การทูต ๕ - ๖ กองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ๒๕๔๔ - ๒๕๔๗ เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบราซิเลีย สหพันธ์ สาธารณรัฐบราซิล</p> <p>๒๕๔๘ - ๒๕๕๐ นักการทูตชำนาญการ กลุ่มงานเจรจาความตกลงการค้าเสรี ไทย- สหรัฐอเมริกา และ กองลาตินอเมริกา กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้</p> <p>๒๕๕๑ - ๒๕๕๒ หัวหน้ากลุ่มงานโครงการตามยุทธศาสตร์ กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้</p> <p>๒๕๕๓ - เมษายน ๒๕๕๕ หัวหน้าฝ่ายเศรษฐกิจ ไทย-สหรัฐอเมริกา กองอเมริกาเหนือ กรม อเมริกาและแปซิฟิกใต้</p> <p>พฤษภาคม ๒๕๕๕ - มกราคม ๒๕๕๖ ผู้อำนวยการกองกฎหมาย กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย</p>
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโรม สาธารณรัฐอิตาลี